ત્રીજા ધોરણની નોટ

તથા

ગુજરાતી બીજી ચોપડીના અર્થ.

કવિતાની કઠણ કુંચી [illegible], અને [illegible]

તથા [illegible] વગેરે.

બનાવનાર,

ફકીરભાઇ કાશીદાસ,

મુંબઇની [illegible] નંબર
૧ [illegible] નિશાળના હેડ માસ્તર
તેના છોકરા ગોર્ધનદાસ ફકીરભાઇ કાશીદાસ
સંભાળથી છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યા.

[illegible]

(સુધારો તથા વધારો કરેલી આવૃત્તિ ૧ લી.)

(સન ૧૮૬૭ના ૨૫ મા આક્ટ પ્રમાણે [illegible] છે.)

કીમત ૨ આના.

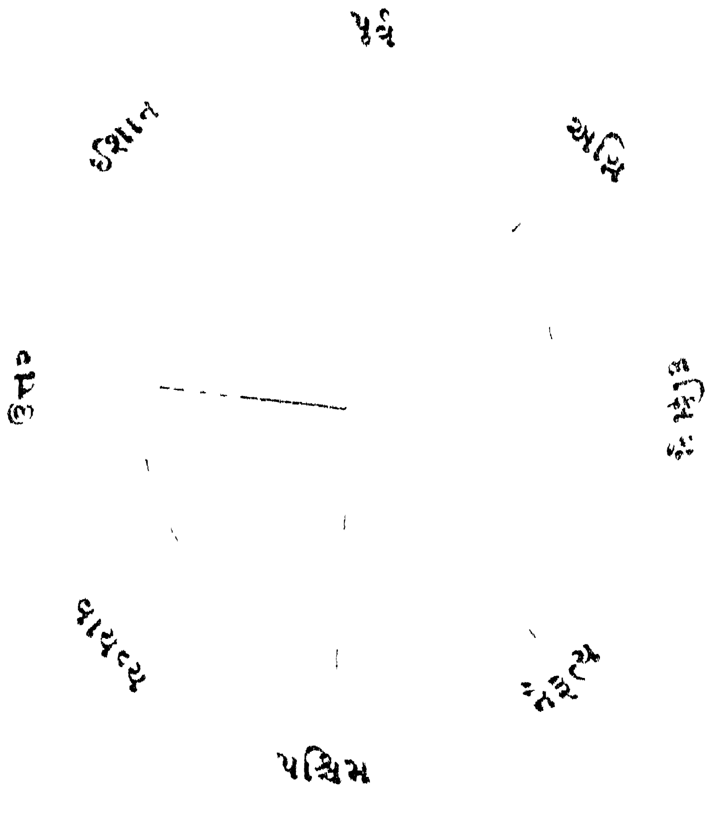
મુંબઇ, તત્ત્વવિવેચક પ્રેસ.

दिशाओ.

એક જગા બીજી જગાની કઈ તરફ છે, તે જાણવાને દિશાની ઘણી ર છે, માટે તેનું જ્ઞાન પ્રથમથીજ બાળકોને પક્કું હોવું જોઇએ.

દિશાઓ ચાર છે—૧ **પૂર્વ**, ૨ **પશ્ચિમ**, ૩ **દક્ષિણ**, ૪ **ઉત્તર.**

કાળા પાટીઆપર એ દિશાઓનો નકશો શિક્ષકે આવી રીતે કહાડવો.

જે દિશામાં સૂરજ ઊગેછે તેને **પૂર્વ** દિશા કહેછે.

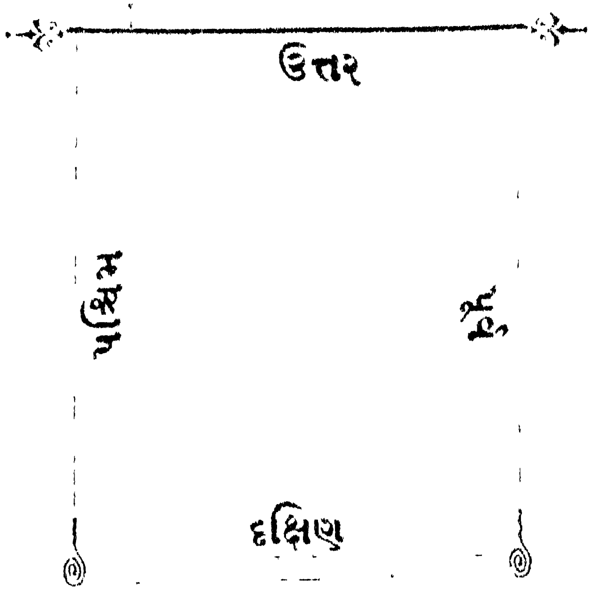
જે દિશામાં સૂરજ આથમેછે તેને **પશ્ચિમ** દિશા કહેછે.

પૂર્વ દિશા ભણી મ્હો કરીને ઉભા રહીએ તો ડાબા હાથ તરફની ઉત્તર દિશા અને જમણા હાથ તરફની દક્ષિણ દિશા છે.

દક્ષિણ અને પૂર્વ દિશા વચ્ચેનો **અગ્નિકોણ**, દક્ષિણ અને પશ્ચિમ દિશા વચ્ચેનો **નૈરૃત્યકોણ**, પશ્ચિમ અને ઉત્તર દિશા વચ્ચેનો **વાયવ્યકોણ**, ઉત્તર અને પૂર્વ દિશા વચ્ચેનો **ઈશાનકોણ**.

નકશો.

ભૂગોળ વિદ્યાનું જ્ઞાન મેળવવાને મુખ્ય સાધન નકશો છે. કાગળ અથવા કપડાં ઉપર પાડેલાં પૃથ્વીના અથવા તેના કોઈ પણ ભાગના આકારને **નકશો** કહે છે.

નકશા એવી રીતે કાઢેલા હોયછે કે સામા મૂકયા હોય તો મથાળા ભણી **ઉત્તર** દિશા આવે, નીચે **દક્ષિણ** દિશા, જમણા હાથપર **પૂર્વ** દિશા, ને ડાબા હાથભણી **પશ્ચિમ** એટલે આથમણી દિશા આવેછે.

સંખ્યા.

૧ એક, ૨ દશ, ૩ સો, ૪ હજાર, ૫ દશહજાર, ૬ લાખ, ૭ દશલાખ, ૮ કરોડ, ૯ દશકરોડ, ૧૦ અબજ, ૧૧ ખર્વ, ૧૨ નિખર્વ, ૧૩ મહાપદ્મ, ૧૪ શંકુ, ૧૫ જલધિ, ૧૬ અન્ત્ય, ૧૭ મધ્ય, ૧૮ પરાર્ધ.

સર્વાળો.

દશલાખ.	લાખ.	દશહજાર.	હજાર.	સેં.	દશક.	એકમ.	
		૩	૧	૦	૨	૫	એકત્રીશહજાર પચીસ લખો.
	૮	૦	૦	૦	૧	૨	આઠલાખને બાર લખો.
			૬	૦	૨	૫	છહજાર પચીસ લખો
	૨	૦	૦	૦	૬	૯	બેલાખ ઓગણોત્તેર લખો.
૧	૦	૩	૧	૧	૩	૧	દશલાખ એકત્રીસહજાર એકશો એકત્રીસ લખો.

સંખ્યાવાચન.

૧ ૫૭૩૮૦૬૧
૨ ૫૬૦૩૦૪
૩ ૪૦૫૦૪૦
૪ ૮૦૦૦૪
૫ ૪૦૫૬૦૭
૬ ૪૦૬૦૭
૭ ૫૦૪૦૬
૮ ૨૦૫૦૪૦
૯ ૭૦૫૪૦૩૫
૧૦ ૮૦૯૬૦૦

૧૧ ૭૯૫૦૪૩૦
૧૨ ૭૬૦૬૦૮૦
૧૩ ૮૮૪૦૩૦૦
૧૪ ૫૦૩૫૦
૧૫ ૬૫૦૪૫
૧૬ ૬૦૭૦૯
૧૭ ૬૦૭૦૪
૧૮ ૨૦૧૦૫
૧૯ ૧૨૧૦૭
૨૦ ૫૦૭૦૯૦૫

૧ એકત્રીશહજાર નવસો પાંચ લખો.
૨ ૭ લાખ ત્રણ હજાર સાત લખો.
૩ ચોસઠ લાખ છસો બાર લખો.
૪ છસો ત્રણ લખો.
૫ આઠસો ચોપન લખો.
૬ સાત હજાર પંચોતેર લખો.
૭ પાંચ હજાર ત્રણસો બે લખો.
૮ છોતેર હજાર નવ લખો.
૯ ચાર લાખ ૭ હજાર ચારસો સાત લખો.
૧૦ ચોવીશ લાખ આડત્રીસ હજાર બસો પાંચ લખો.
૧૧ આઠ લાખ ચોવીસ હજાર એક લખો.
૧૨ સાતસો સત્તર લખો.
૧૩ આઠસો પાંચ લખો.
૧૪ પાંચ હજાર ત્રણસો સત્તર લખો.
૧૫ આઠ હજાર પાંચ લખો.
૧૬ નવ હજાર પાંત્રીસ લખો.
૧૭ સાત હજાર ચારસો બે લખો.
૧૮ પંદર હજાર ત્રણસો દશ લખો.
૧૯ તોત્તેર હજાર પાંચસો બે લખો.
૨૦ આઠ લાખ બે હજાર ચાર લખો.

૧. ૨૧ ને ૧૦ કેટલા=૩૧
૨. ૩૨ ને ૧૦ કેટલા=૪૨
૩. ૮૧ ને ૧૧ કેટલા=૯૨
૪. ૨૯ ને ૧૯ કેટલા=૪૮
૫. ૩૭ ને ૧૭ કેટલા=૫૪
૬. ૬૯ ને ૧૮ કેટલા=૮૭
૭. ૧૫ ને ૪૬ કેટલા=૬૧
૮. ૧૩ માં ૮૭ ઉમેરીએ તો કેટલાં થાય= ૧૦૦
૯. ૨૯ માં ૬૯ માં ઉમેરીએ તો કેટલા થાય= ૯૮
૧૦. ૩૩ ને ૩૩ કેટલા=૬૬
૧૧. ૨૯ માં ૩૮ ને ૨૭ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય= ૯૪
૧૨. ૮૮ માંથી ૧૦ જાય તો કેટલા રહે= ૭૮
૧૩. ૯૦ માંથી ૩ વખત ૫ જાય તો કેટલા રહે= ૭૫
૧૪. ૧૭ માંથી ૧૨ જાય તો કેટલા રહે= ૫
૧૫. ૫૭ માંથી ૧૯ જાય તો કેટલા રહે= ૩૮
૧૬. ૨૪ ગાય અને ૬ વાછરડા દરેક ગાયને ૮ પુળા અને વાછરડાને બે પુળા તો બધા મળીને કેટલા પુળા ઘાસ જોઇશે=૨૦૪ પુળા.
૧૭. ત્રણ પૈસા લેખે ૪ નારંગી લીધી અને ૫ પૈસા લેખે ૮ દાડમ લીધાં અને તેને રૂપીયો ૧ આપ્યો તો બાકી શું લેવું=રૂ. ૦)≈

૧૮. એક આનામાં સવા આનો ઉમેરીએ તો કેટલા થાય=રૂ.)=।.
૧૯. મારી પાસે ૧૩ પૈસા હતા તેમાં ૫ નાંખીએ તો કેટલા આના થાય=રૂ. । ાા.
૨૦. ૧૮ાા માં ૧ા ઉમેરીએ તો કેટલા થાય=૨૦. [ગજ=૧૦ાા.
૨૧. ૩ાા ગજનું એક બદન તો ૩ બદનમાં કેટલા ગજ લૂગડું જાય એ
૨૨. મારા ખીસામાં કેટલાક પૈસા હતા તેમાંથી ૩ ઢોઢીએ ડઝન લેખે ૫ ડઝન બટન લીધાં અને બાકી ૯ પૈસા વધ્યા તો હું ઘેરથી કેટલા પૈસા લઈને નીકળ્યો હતો=રૂ. ।=. [ટંકાશે=૧૦ કોટને.
૨૩. એક કોટને ૬ બટન ટાંકીએ તો ૫ ડઝન બટન કેટલા કોટને
૨૪. બબે ઘોડાની ૭ ગાડી અને અકેક ઘોડાની ૯ ગાડી તો બધા મળીને કેટલા ઘોડાં થાય અને તેના પગ કેટલા થાય=૨૩ ઘોડા ૯૨ પગ.
૨૫. ૨ાા ને ૪ાા કેટલા થાય=૭ાા.
૨૬. ૯ શેરમાંથી ૬ નવટાંક આપીએ તો બાકી શું રહે=૮ા શેર.
૨૭. પાા મણ ઘી લીધું અને ૪ાા મણ વેચી નાખ્યું તો બાકી કેટલું રહ્યું=ાા મણ. [થાય=)=ાા.
૨૮. ૧૧ છોકરા છે દરેકની પાસે)ા આનો છે તો એકંદર કેટલા આના.
૨૯. ૩ પૈસાની એક નારંગી તો રૂ. ।ાા ની કેટલી=૧૬ નારંગી.
૩૦. મુંબઈથી પુણે રેલવેમાં જવું હોય તો ૧ ટીકીટનો રૂ. ૧ા બેસે છે તો એ લેખે ૧૭ માણસ પૂણે ગયા તેનો ખરચ કેટલો=રૂ. ૨૧ા.
૩૧. રૂ. ૧ નું ૩ાા શેર તો ૮ રૂ. નું કેટલું=૦ાા મણ.
૩૨. તુરીઆં બે દુકીએ શેર તો ૩ પાશેરનું શું=રૂ.) ૦ાા.
૩૩. વાલોળ (વાલપાપડી) ૬ પૈસે શેર ૨ાા શેરનું શું આપીએ=રૂ.)≡ાા.
૩૪. ૨ પૈસે શેર દૂધી મળે છે તો ૨ પાંચ શેરીનું શું=રૂ. ।‑.
૩૫. ૧ વાર બનાતના ૨ાા રૂ. પડે છે તો ૯ વાર બનાતનું શું=રૂ. ૨૨ાા.
૩૬. દરેક છોકરાને રૂ. ।≡ આનાનું અંકગણિત આપીએ તો ૨૭ છોક-રાને ઈનામ આપવાનો કેટલો ખરચ થશે=રૂ. ૧૧ાા‑.
૩૭ રૂ. ।ની ૧ ટોપી તો ૧ાા કુંડીનું શું=રૂ. ૭ાા.
૩૮. દરરોજના રૂ. ।‑ મજુરી મળે તો ૧ મહિનાનું શું=રૂ. ૯ા=.
૩૯. રૂ.)≡ાા ૧ સ્લેટ તો ૨ ડઝનનું શું=રૂ. ૭ાા.

૪૦. ૨ અચ્છેરના રૂ. ભાર કેટલા=રૂ. ભાર ૪૦.
૪૧. ૬ નવટાંકનું વજન કેટલું=શે ાાા.
૪૨. કેટલા પાશેરનો ૧ શેર=પાશેર ૪.
૪૩. ૩ ગદીઆણાના વાલ કેટલા=વાલ ૪૮.
૪૪. ૪ અધોળના રૂ. ભાર કેટલા=રૂ. ભાર ૧૦.
૪૫. ૧૫ રૂ. ભારના નવટાંક કેટલા=નવટાંક ૩.
૪૬. ૧૮ પૈસા ભારના અધોળ કેટલા=અધોળ ૪.
૪૭. ૬પાશેરના શેર કેટલા=શેર ૧ાા.
૪૮. ૭ પાશેરના પૈસા ભાર કેટલા=૧૨૬ પૈસા ભાર.
૪૯. ૨ા મણના શેર કેટલા=શેર ૯૦.
૫૦. ૯ પાઈના પૈસા કેટલા=પૈસા ૩.
૫૧. ૬ આનાના ફદીઆં કેટલા=ફદીઆં ૧૮.
૫૨. ૨ ફદીઆની પાઈ કેટલી=પાઈ ૮.
૫૩. ૯ આનાના દોકડા કેટલા=દોકડા ૫૬ા.
૫૪. ૧૫ રૂ. ની પાવલી કેટલી=પાવલી ૬૦.
૫૫. ાા આનાની બદામ કેટલી=બદામ ૫૦.
૫૬. ૩૬ આનાના રૂપિયા કેટલા=રૂ. ૨ા.
૫૭. ૭૫ દોકડાના રૂપિયા કેટલા=રૂ. ાાા.
૫૮. ૪ાા દોકડાની બદામ કેટલી=બદામ ૭૨.
૫૯. ૨૮ પૈસાના આના કેટલા=આના ૭.
૬૦. ૧ાા ખાંડીના મણ કેટલા=મણ ૩૦.
૬૧. ૩ાા મણની પાંચશેરી કેટલી=પાંચશેરી ૨૮.
૬૨. ૧ રૂ. માંથી ૩ પૈસા આપીએ તો બાકી શું રહે=રૂ. ાાા≡ા.
૬૩. ૩૨ શેરમાં કેટલા શેર નાખીએ તો મણ થાય=શેર ૮.
૬૪. ૧ ખાંડીના શેર કેટલા=શેર ૮૦૦.
૬૫ ૬ બે આનીના પૈસા કેટલા=પૈસા ૪૮.
૬૬. ૯ અડધાની બેઆની કેટલી=બેઆની ૩૬.
૬૭. ૧૪૦ નગની કુંડી કેટલી=કુંડી ૭.
૬૮. ૧૫ શેર દૂધમાં ૫ શેર દૂધ બીજું નાંખીએ તો કેટલા મણ થાય=મણ ાા.

૬૯. ૫ પૈસાના ૧૦૦ પાન તો ૧ પૈસાના કેટલા=પાન ૨૦.
૭૦. ૧ ખાંડી લાકડાના બોજા કેટલા=બોજા ૮.
૭૧. ૧ બોજામાં કેટલા મણ લાકડા=મણ ૩ાા.
૭૨. ૧ બોજાના ૧૩ આના તો ૧ ખાંડીનું શું=રૂ. ૬ાા.
૭૩. ૨ શેર કોહોળાના ૩ પૈસા તો ાા મણનું શું=૭ાા આના.
૭૪. ૧ાા શેરનો લોટો દૂધનો ભરીને કેટલી વાર લઇએ તો ાા મણ
થાય=૧૫ વખત. [કેટલું અનાજ ખાશે=૩૦ શેર
૭૫. ૧ માણસ દરરોજ ૨ શેર અનાજ ખાયછે તો ૧ પખવાડીઆમાં
૭૬. ૧ કીડી ૧ મિનટમાં ૧ વેંત ચાલેછે તો ૧ કલાકમાં કેટલા હાથ
ચાલશે=૩૦ હાથ. [રૂપિઆ થાય=રૂ. ૨ાા=.
૭૭. મને દરરોજ ૨ આના મળે તો ૩ આઠવાડીઆના મળીને કેટલા.
૭૮. ૧ રૂપિઆની પાંચ કેરીતો ૫ ડઝન ના કેટલા રૂપિઆ=રૂ. ૧૨.
૭૯. મારી પાસે ત્રણ પૈસા છે બીજા બે મારા ભાઇએ આપ્યા ને છ મારા
મામાએ આપ્યા તો મારી પાસે કેટલા પૈસા થાય=૧૧ પૈસા અ.)=ાાા.
૮૦. ત્રણ પૈસાના કાગળ, બે પૈસાની પેનો, બે પૈસાની સીસાપેન લીધી
ને બે આના આપ્યા તો બાકી શું વધ્યું=૧ પૈસો અથવા .)૦ા.
૮૧. અરધીના ૭ લેખે ૩ પૈસાના બોર લીધા તેમાંથી ૧૫ મારા ભાઇને
આપ્યા ને ૧૧ મારી બેનને આપ્યા ને ૧૪ મે ખાધા તો બાકી
કેટલા રહ્યા=૧૪ બોર.
૮૨. ૧૦૦૦ માંથી ૧ જાય તો બાકી કેટલા રહે=૯૯૯.
૮૩. ૧૦૦ માંથી ૦ા જાય તો બાકી શું રહે=(૯૯ાાા) પોણીસો.
૮૪. ૧૦૦ માંથી ૨૫ જાય તો બાકી શું રહે=(૭૫) પોણોસો.
૮૫. ૧ કોથળીમાં ૧૫ રૂપિઆ તો તેવી ૧૧ કોથળીમાં કેટલા રૂ. ૧૬૫.
૮૬. ૬ આનાની પાંચમી ચોપડી ૭ આનાનું અંકગણિત લઇને
૧ રૂપિઓ આપ્યો ત્યારે બાકી શું રહ્યુ .)૩.
૮૭. પોણાચારસે, પોણાત્રણસે, અઢીસે, સવાબસે, સવાસો, પોણાબસે,
૩૭૫ + ૨૭૫ + ૨૫૦ + ૨૨૫ + ૧૨૫ + ૧૭૫ +
પોણીસોને પોણોસો કેટલા થાય
૯૯ાાા + ૭૫=૧૫૯૯ાાા.

દરેક પાઠમાં આવેલા જોડાક્ષરો.

આવડ્યા.	ખીજવ્યાથી.	પેહેરાવ્યા.	વચ્ચે.
લાવ્યો.	ધ્યાન.	અડાડ્યો.	પહોંચ્યો.
પૂછ્યું.	નિશ્ચે.	જન્મગાંઠ.	દુર્લભ.
બોલ્યો.	રસ્તો.	પ્રમાણે.	પ્રેમ.
મંગાવ્યો.	ચોપડ્યાં.	ખસેડ્યા.	ભાગ્યશાળી.
કહ્યું.	અઠ્યા.	ખવરાવ્યા.	મંડ્યો.
વાળ્યો.	ઠોક્યો.	આવ્યો.	રડ્યું ખડ્યું.
કાઢ્યો.	ચિત્ર.	ક્યાંથી.	બગાડ્યું.
લુચ્ચાઈ.	જન્મતી.	પૂછ્યાવિના.	લુચ્ચી.
પ્રસાદ.	પ્રાણ.	વાંચ્યું.	બોલ્યું.
ટટ્ટુ.	સોંપ્યો.	પસ્તાય.	ખર્ચ ખૂટણ.
નક્કી.	સ્નેહ.	વચ્ચે.	રાત્રે.
સમજાવ્યું.	અપાવ્યું.	છેલ્લીવારે.	માડ્યું.
ફાવ્યો.	ચંદ્રમા.	મુદ્દલ.	નાખ્યો.
ડાહ્યો.	સરસ્વતી.	લાગ્યું.	ભશ્યાજ કર્યું.
માન્યું.	વિદ્યા.	સમજ્યો.	ફાવ્યું.
પ્રાણ.	શુક્ર.	વસ્તુ.	ઊઠ્યાં.
ચિત્ત.	છઠ્ઠો.	ધાન્ય.	પકડ્યો.
અવસ્થા.	ઉચ્ચાર.	માડ્યું.	જાળવ્યું.
વાગ્યા.	ઊગ્યા.	છેતર્યા.	મૂક્યા.
મંડ્યા.	ભત્રીજો.	ઈશ્વર.	સાંભળ્યું.
મૂક્યું.	ફડાવ્યું.	પૃથ્વી.	કોહ્યા.
ડાહ્યાં.	બાસ્તો.	પરમેશ્વર.	નીકળ્યાં પછી.
અલ્યા.	અખાત્રીજ.	સ્લેટ.	કાચું કોરું.
નીકળ્યો.	ચૈત્રમા,	મૂક્યા.	ફૂલકરણી.
બચ્ચું.	શ્રાવણ.	કહ્યા.	ઊંવઇ ધુંવઇ.
માંડ્યો.		અન્ન.	છછુંદરા.

गूजराती बीजी चोपडीना अर्थ.

(ના)=નામ. (વિ)=વિશેષણ. (અ)=અવ્યય.
(સ)=સર્વનામ. (ક્રિ)=ક્રિયાપદ. (કૃ)=કૃદંત.

પાઠ ૧ લો.

ઉકેલતાં (કૃ) વાંચતાં, પારખતાં.
શીખામણ (ના) ફાયદાની વાત.
મજાની (વિ) સારી.
સાચવજો=સંભાળજો.
બોલીએ (ક્રિ) સાદ કાઢીને કહીએ.
અક્ષરે=દસ્કતે, હરફે.
આવડયા=શિખ્યા.
બગાડશો (ક્રિ) ખરાબ કરશો.
વાહ=અરે! ઓહો!
દહાડા (ના) દિવસ.
પૂરા (વિ) બરાબર.
બોલ (ના) શબ્દ.
ડાહી ડાહી=ડાહાપણભરેલી, ફાયદાવાળી.
મા (અ) ના, નહિ
ઠેકાણે (ના) જગોએ.
બગડે (ક્રિ) ખરાબ થાય.
ફાડવાં (ક્રિ) ચીરવાં.
વહેલું (ક્રિ) જલદી.
ભણવું (ક્રિ) શીખવું.
ઠીક (અ) બરાબર, સારી રીતે.
છેક (અ) ઘણું, બહુ
તાણીને (કૃ) ખેંચીને.
ધીમે (વિ) હળવે.
સાદે (ના) અવાજે.
સૌ (સ) સઘળા, બધા.

પાઠ ૨ જો.

શોભાય=સારી દેખાય.
કારજ (ના) કામ.
હૈડું (ના) મન, દીલ.
ચોપડીઓ=પોથીઓ.
હરખાય=ખુશી થાય.
સમજણ (ના) અક્કલ, સમજ.
વિગતેથી (ના) શબ્દે શબ્દની સમજણથી, વિગતવાર.
સાર (ના) મતલબ.
ચોપાઈ (ના) જેમાં ચાર પદ આવેલાં હોય તે.
સારી (વિ) મજાની.
દેખી (કૃ) જોઈ.
જીવ (ના) મન, ચિત્ત.
ઘાલીને (કૃ) રાખીને.
જેમ=તેમ.
વિચાર (ના) મનસુબો.
સમજે (ક્રિ) જાણે.
સઘળો (વિ) બધો.

(કવિતાની સમજુતી). (૧).

સારી ચોપડીઓ હોય તે સારી દેખાય, તે જોઇને આપણું મન ખુશ થાય; પણ જો તે વિગતથી એટલે શબ્દે શબ્દ છુટો પાડીને વંચાય તો આપણું કામ થાય.

જેમ જેમ મન રાખીને વાંચો તેમ તેમાં સમજણ આવે; પણ વાંચ્યો જાય ને મનમાં કંઈ વિચાર કરે નહિ, તો તે માંહેલી બધી મતલબ સમજે નહિ. (૨).

પાઠ ૩ જો.

ચકલી (ના) મોટી ચલ્લી
લાવ્યો=લેઇને આવ્યો.
પૂછ્યું=તજવીજ કીધી.
રાણી (ના) રાજા.
તપેલામાં(ના)પાતેલામાં.
બારણામાં (ના) ઘરમાં.
પેસાશે (ક્રિ) આવશે, જવાશે.
બોલ્યો=જવાબ દીધો, કહ્યું.
પાટો (ના) લાંબું ફાડેલું ચીથરૂં.
ચકલો (ના) ચલ્લો. [ને.
ઓરીને(કૃ)રાંધવા મુકી-
બધી (વિ) સઘળી.
ઘડો (ના) દોરીઓ.
ઉતારો=લઈ લેઓ.
નાંખી (ક્રિ) ફેંકી.

પાઠ ૪ થો.

ફરિયાદ=રાવ, અરજ.
એકલાં (વિ) જાતે.
પકડાવી (કૃ) ઝલાવી.
મંગાવ્યો=બોલાવ્યો.
મહારાજ=મોટા રાજા.
ગભરાઇને (કૃ) અકળાઇને, ગાભરો થઇને.
હૂકમ (ના) ફરમાસ.
કહ્યું=પૂછ્યું.
કને (અ) પાસે, સોડે.
જવાબ (ના) ઉત્તર.
દીધો (ક્રિ) વાળ્યો.
જૂઠો (વિ) લબાડ.
સાહેબ (ના) મહેરબાન.
ફાડીને (કૃ) ચીરીને.
ફાડશો (કૃ) ચીરશો.

પાઠ ૫ મો.

બૂમેબૂમ=ઘાંટે ઘાંટા.
ગોવાળીઓ (ના) ગાય ભેંસનો ચરાવનાર.
ગોવાળ (ના) ગાયોનું ટોળું, ગોવાળીઓ.
છેવટ (અ) છેલ્લે.
ગોવાળણી (ના) ગોવાળીઆની બાયડી.
કાઢયો=બહાર આણ્યો.
વાળ્યો=દીધો.
નાંખ્યો (ક્રિ) ફેંકયો.
ફૂટી (ક્રિ) ભાંગી.
કાણો (વિ) એકઆંખે-આંધળો.
આગળ (અ) પાસે.
ખીર=મોળો દૂધપાક.
પોળી (ના) પડવાળી પાતળી રોટલી.

પાઠ ૬ ઠ્ઠો.

તપાવી (ક્રિ) ઉની કરી
પાટલો (ના) લાકડાનાં પાટીઆનું કરેલું બેસવાનું.
લુચ્ચાઇ (ના) ઠગાઈ
ઠોકયો (ક્રિ) માર્યો, અફાળ્યો, ઝીકયો.
લાલચોળ (વિ) રાતી રાતી, ધગધગતી.
દોરી (કૃ) તેડી.
જોડે (અ) સાથે.
લોઢી=લોઢાની તાવી.
ખૂબ (અ) ઘણીજ.
બૂમ (ના) પોકાર, ઘાંટો.
ઊઠી (ક્રિ) ઉભી થઈ.
દાઝી (ક્રિ) બળી મુઇ.
ખોટી (વિ) જૂઠી, બનાવટની.

પેઠે (અ) માફક.
વાંક (ના) તકસીર.
ફળ (ના) ફાયદો, હાંસલ.

પાઠ ૭ મો.

બહુ (વિ) ઘણું, બસ.
છોડી (ના) છોકરી.
ગાગર (ના) પાણી ભરવાનું ઘડા કરતા મોટું વાસણ.
ઓસડ (ના) દવા.
ઝેર (ના) વીખ, સોમલ.
સાજી (ના) સારી.
રોજ (અ) હમેશાં.
બગાડે (ક્રિ) ખરાબ કરે.
લુગડાં (ના) કપડાં.
મેલાં (વિ) ખરાબ.
ડાહી (વિ) શાણી.
ખોટી=ખરાબ, આડી.
માને (ક્રિ) કહ્યું કરે.
માંદી (વિ) બીમાર.
વધારે (વિ) ઘણું, બસ.

પાઠ ૮ મો.

વરસાદ (ના) મેઘ.
ગીત (ના) રાગ કાઢીને ગાવાનું.
ઘેબરીઓ (વિ) ઘેબરના જેવો મીઠો.
પ્રસાદ (ના) ખાવાનું.
નેવલે (ના) નેવાંએ.
કારેલાંનું (ના) એક જાતની તરકારીનું.
દેડકો (ના) એક જાતનો પશુ.
ગાતાં (ક્રિ) રાગ કાઢીને બોલતાં.
ઊની ઊની (વિ) ગરમાગરમ, તાવીપરથી ઉતરે તેવી.
શાક (ના) તરકારી.
નઠારી (વિ) ખરાબ.
તાણી (ક્રિ) ખેંચી.
સમજો છો? (ક્રિ) જાણો છો? ખબર છે.

પાઠ ૯ મો.

એકજ (વિ) સરખું
જણસ (ના) ચીજ.
ટટુ (ના) નાનો ઘોડો.
પારકો (વિ) અતરાપીનો, બીજા કોઇનો.

પાઠ ૧૦ મો.

પાડું (ના) ભેંસનું બચ્ચું.
રાતે=દીવા થયા પછી.
પટેલ=ગામનો ઉપરી.
નીરે (ક્રિ) નાંખે.
સંભાળ (ના) બરદાસ.
જતન (ના) બાલાશ.
જક્કી=જીદી, ભમતી.
વાછરડું=ગાયનું બચ્ચું.
વાડો (ના) ઘરની પાછળ ઢોર બાંધવાની ખુલ્લી જગો.
ચારો (ના) ઉગતું ઘાસ.
માંદું (વિ) બીમાર, આજારી, કાહેલી.
ઓસડવેસડ (ના) દવા અને તેના ઉપાય.
ચારવાને=ચરાવવાને, ઉગતું ઘાસ ખાવાને.
ખેતર (ના) અનાજ તથા ઘાસ પાકે તે જગા.
આણે (ક્રિ) લાવે.
ઊંચકીને (કૃ) ખાંધપર લઇને, ઊપાડીને.
સુખી (વિ) સુખીયારાં.

પાઠ ૧૧ મો.

ચેન (ના) મજા, સુખ.
અહીંઆથી (અ) આ ઠેકાણેથી.
બંધીખાને=કેદખાને.
ફરાય=ચલાય, હરાય.
વિચાર (ના) મનસુબો.
વાંસે (અ) પાછળ.
નીસરી=નાસી, નીકળી.
લાગ (ના) દાવ, તક.

સમજાવ્યું (ક્રિ) શીખામણ દઈને કહ્યું.
છૂટું (વિ) બાંધ્યા વગરનું
મન (ના) મરજી.
મજા (ના) રમુજ.
ઘેલું (વિ) ગાંડું, અણુસમજુ.
દુ:ખી (વિ) હેરાન.
જક (ના) જીદ, ઓંસ.
છોડે (ક્રિ) મૂકે, મેલે.

પાઠ ૧૨ મો.

ફાવ્યો (ક્રિ) જડયો, હાથ આવ્યો.
અણુસમજ (ના) બેસમજ, બીન અક્કલ.
વગડામાં (ના) વનમાં.
કોતર (ના) ગુફા.
સટકી ગયું=નાસી ગયું
ડાહ્યો (વિ) શાણો.
આગળ (અ) અગાડી
ઢોર=ચોપગાં જાનવર.
ઊંઘી (કૃ) સુઈ.
મોડી રાતે=બહુ રાત ગઈ ત્યારે.
છાનું માનું (વિ) ગુપચુપ.
ઝાલીને (કૃ) પકડીને.
અંતે=છેલ્લે, છેવટે.
માનવી=કબુલ કરવી.
ભલું (વિ) સારૂં, રૂડું.
પાડોશી (ના) પાસેના ઘરમાં રેહેનારા.
સો=બધા.
ડાહ્યા=શાણાં, સમજુ.

પાઠ ૧૩ મો.

વિષે (અ) બાબત.
છેક (અ) ઘણું, બહુ.
વાઘ (ના) ફાડી ખાનારૂં કાબર ચીતરૂં જનાવર.
માન્યું (ક્રિ) કહ્યું કર્યું.
વાસ (ના) રેહેઠાણ.
ચરવાને (કૃ) ઉગતું ઘાસ ખાવાને.
પ્રાણ (ના) જીવ.
વનમાં (ના) રાનમાં.
દુખિયું (વિ) હેરાન.
ચિત્ત (ના) મન.
અવસ્થા (ના) હાલ.
નાઠું (ક્રિ) જતું રહ્યું.
મન માન્યું=મનને ગમે તેટલું, દીલ લાગ્યું.
વળતી (અ) પછી.
અજાણ=જાણીતું નહી તે, (ઓચિંતું.)

(કવિતાની સમજુતી). (૨).

વાડામાં બધાં ઢોર બાંધ્યાં હતાં, તેમાંથી પાડું છુટીને છેક આઘું નાસી ગયું; તેને ઘાસ ખાવાનું મન થયું તેથી નાસીને તે જંગલમાં જતું રહ્યું. (૧).

પછી ત્યાં જંગલમાં એક વાઘે તેના જીવ લીધો. એવું અજાણુ પણે તે દુખીઉં થયું; જે બધાથી છુટું થવા જાય (બધાના મતથી ઉલટું ચાલે), તેના એવા હાલ સમજવા.

પાઠ ૧૪ મો.

માટી (ના) મટોડી.
પલાળેછે=ભીનાળેછે.
ચીકણી=ચોંટે એવી.
કીકરાંનાં (નાં) કાદવનાં.
ભરવાના (ક્રિ) ઘાલવાના.
આધરકે (ક્રિ) જમાવે.
જાત (ના) તરેહ, રીત.
ગોરસ (ના) દહીં દૂધનું પાટીઉં, હાલ્લું.
કોડીઆં (ના) દીવા કરવાના માટીના પ્યાલા.
નરમ (વિ) પોચી.
કામની (વિ) ખપની.
ગોળી=પીવાનું પાણી ભરીમૂકવાની માટલી
બેડું (ના) ગાગરને ઘડો.
દોહણી (ના) છાશ લાવવાની ઘાડવી.
દાણા (ના) અનાજ.

પાઠ ૧૫ મો.

પાળે (ના) કોરે, કારણે.
વાગ્યા (ક્રિ) ઇજા થઇ
બગાડ (ના) નુકસાન.
ફેંકવા (ક્રિ) નાંખવા.
કાયર (અ) હેરાન.
મંડયા (ક્રિ) મચ્યાં.
તળાવ (ના) નાનું સરોવર.
પથરે (ના) પથરાથી.
જવાબ (ના) ઉત્તર.
ધડાધડ (કૃ) જોરથી.
ગરીબ (વિ) અનાથ.
શામાટે (અ) કેમ? શું કરવા ?
રમત (ના) ખેલ, ગમત.
સંભાળીને=સાચવીને
કશોએ(વિ) કંઈ પણ.

પાઠ ૧૬ મો.

બેનપણી (વિ) સહિએર.
નોતરૂં (ના) તેડું, કેહેણ.
ભૂંગળી (ના) બળતું કરવાની વાંસની નળી.
વેલણ (ના) રોટલી વણવાનું હથીઆર.
તપેલી (ના) પાતેલી.
કડછી (ના) નરમ દાળ લેવાનું પિત્તળ કે લોઢાનું હથિયાર.
તાસક (ના) ઢાંકણું.
વખત (ના)વેળા. સમય.
રાંધું (ક્રિ) રસોઈ કરૂં.
તેવડે (સ) તેણે કરીને.
થાળી=નાનો ખુમચો.
વાડકા (ના) ધાતુના અલાણા.
લાવીને (ક્રિ) આણીને.
મૂક્યું (ક્રિ) મેલ્યું.

પાઠ ૧૭ મો.

મણા (ના) કસર.
ધાણી (ના) શેકયાથી ફૂટેલું અન્ન તે, જુવાર બાજરી વગેરે.
ખાવાનું (ના) કાચું કોરૂં શેકેલું તે.
પઉંઆ=ભાતને શેકીને ખાંડી બનાવેલા તે.
ભાંડવું=ખરાબ બોલવું.
ટેવ (ના) આદત, ખો.
લડેછે (ક્રિ) વઢેછે.
જરાએ (વિ) લગારે.
કજીઓ (ના) ટંટો.
મૂકાવી (ક્રિ) મેલાવી.
લાવીશ (ક્રિ) આણીશ.
વહેલી (વિ) જલદી.

પાઠ ૧૮ મો.

છોટીઓ=નાનો ભાઈ.
નાનું (વિ) નાદાન.
બાળક (ના) બચ્ચું.
મેલાય (ક્રિ) મુકાય.
દેખાય=જણાય.
ભાણો (ના) ભાણીઓ, ફીકલો, (બેહેનના છોકરો) (ભાણેજ).
આટલી (વિ) આવડી.
વાર (ના) વખત, દેર.

તેડવા (ક્રિ) બોલાવવા.
રોતો (કૃ) રડતો.
કામ (ના) ખપ, જરૂર.
હજી (અ) અત્યાર સુધી.
અલ્લી (ના) છોકરીને નામ દીધા વગર બોલાવવું તે.

પાઠ ૧૯ મો.

નિશાળીઆ (ના) નિશાળમાં શીખનારા છોકરા.
કૂદાવતી (ના) કૂદકારા મારતી.
લાકડી (ના) ડંગોરી.
ભણેલાં (કૃ) શીખેલાં.
પરીક્ષા (ના) તપાસ.
ઇનામ=સરપાવ, ખુશીથી કંઈ આપવું તે.
સાહેબ (ના) શીનોર, ટોપીવાળો.
બાકીના=રહેલા છોકરા.
મહેતાજી (ના) ગુરૂજી
જોવા (કૃ) તપાસવા.

પાઠ ૨૦ મો.

ઉતાવળ (ના) તાકીદ.
અલ્યા (અ) છોકરાને નામ દીધા વગર બોલાવવો તે.
સામટું (વિ) એકીવારે.
નીકળ્યો (કૃ) બહારઆવ્યો.
ગાગર (ના) ઘડા કરતાં મોટું વાસણ.
મૂઠો (ના) બાચકો.
સાંકડું (વિ) નાનું.
અટકી (કૃ) ઘલાઇ.
જણ (ના) માણસ.
પડતાં મૂક=પાછા નાંખ, રેહેવા દે.
ઝટ (અ) જલદી, તુરત.
પેઠે (અ) માફક.
ફેરે (ના) વખતે.
છેલ્લીવારે=આખરે.
લગાર (વિ) જરા.
ભણવામાં=શીખવામાં.

પાઠ ૨૧ મો.

સાત પૂછડીઓ (ના) સાત પૂછડીવાળો.
બાંડો (વિ) પૂછડી કપાઈ ગયલો.
ખીજવવું (કૃ) ચીડવવું.
કપાવી (કૃ) વઢાવી.
હજામ (ના) વાળંદ.
ચીડવે (ક્રિ) ખીજવે.
બેટા (ના) દીકરા, છોકરા.
ખીજવ્યાથી (કૃ) ચીડવ્યાથી.
ખીજાઇએ=ચીડવાઇએ.

પાઠ ૨૨ મો.

કામકાજ (ના) ધંધો, રોજગાર.
સાંધા (ના) કટકા.
દરજી (ના) મેરાઈ, સુઈ.
કલમ (ના) લેખણ.
કોદાળી=ચાંચવા જેવું ખોદવાનું હથિયાર.
બિચારો (વિ) બાપડો.
ધોબી (ના) લૂગડાં ધોનાર.
અક્ષર (ના) હરફ
મજૂર (ના) વેતરો, હેલકરી.
બાઇડીઓ (ના) બઇરીઓ.
સુતર (ના) રૂને કાંતીને લાંબા કાચા દોરા કરેલા તે.
મોતી (ના) મુક્તાફળ.
વાળવાં (કૃ) મરડવાં.
ખપ (ના) જરૂર, કામ
વળાય (ક્રિ) મરડાય.
કાંતે (ક્રિ) રેંટીઆ વતી લાંબા તાંતણાં કરે.

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન (ના) ચિત્ત, મન.
પાંસરા (વિ) સીધા.
ફરો (ક્રિ) ચાલો, હરો.

વેળાસર (ના) વખતસર.
માયા (ના) હેત.
મન (ના) ધ્યાન, ચિત્ત.
વઢવું (ક્રિ) લઢવું.
ભૂલ (ના) ચુક, ગફલત.
પાઠ (ના) ધડો.
ભણવો (ક્રિ) શીખવો.
બતાવે (ક્રિ) દેખાડે.
કદી (અ) કદાચ.
ખોટું (વિ) ખરાબ.
ફરીને (અ) હવે પછી.
છૂટી (ના) રજા.

પાઠ ૨૪ મો.

નિત્યે (અ) રોજ.
નીસરી (કૃ) નીકળી.
ચિત્ત (ના) ધ્યાન, મન.
રૂડી (વિ) સારી.
પેર (અ) રીતે, પેઠે.
ગુરૂની (ના) મેહેતાજીની.
ચોડી (કૃ) લગાડી.
શિક્ષા (ના) શિખામણ.
સમજો (ક્રિ) ધ્યાન આપો.
પાંસરૂં (વિ) સીધું.

(કવિતાની સમજુતી). (૩).

ભાઇઓ તમારે રોજ નિશાળમાં જવું, ને ધ્યાન રાખીને ભણવુ ને મેહેતાજી આપણે ફાયદાની વાત કહે, તે બધાએ સારી રીતે માનવી. (૧). તમે રમતમાં ચિત્ત નહિ રાખો, ને વાત કહું તે સારીપેઠે સમજો. નિશાળમાંથી જે વારે છૂટી થાય ત્યારે ત્યાંથી નીકળી પાંસરા ઘેર ચાલ્યા જવું. (૨).

પાઠ ૨૫ મો.

વિઆવાની (કૃ) જણવાની.
ગાડીવાળો (ના) ગાડું હાંકનાર, ગાડી ચલાવનાર.
રોકીને (કૃ) ઘેરીને.
નીચે (અ) હેઠળ.
વિચાર્યું=ધાર્યું.
રસ્તો (ના) માર્ગ, વાટ.
ઠેકાણું(ના)જગો, મુકામ.
બિચારે (વિ) બાપડે.
સારી (વિ) મજાની, વાંચવા લાયક.
ગામ (ના) જ્યાં થોડાંક ઘરની વસ્તી હોય તે.
ઊઠ (ક્રિ) ઊભા થા.
મૂર્ખ (વિ) બેવકુફ.
ઊઠાડી (ક્રિ) ઉભી કરી.

પાઠ ૨૬ મો.

શેરડી (વિ) ગળ્યા રસનો સાંઠો.
ટોપલી (ના) વાંસની છાલનો નાનો ટોપલો.
નળીઆં (ના) છાપરાપર ઢાંકવાનેસારૂ માટીના બનાવેલા નળના બે ભાગ કરી પકવેલા તે.
કોપરાં (ના) ટોપરાં.
ભીંતો (ના) કાદવનો કરો.
છાયું (ક્રિ) બનાવ્યું.
દાણા (ના) અનાજ.
માર્ગ (ના) રસ્તો.
છાપરૂં (ના) ઘરનું ઢાંકણ.
કાઢીને (કૃ) બહાર આણીને.

ભારો (ના) મોટી ભારી.
કનેથી (અ) પાસેથી.
ધણી (ના) માલીક, શેઠ
દાંડા (ના) સાકટા.
ટોપરાં (ના) કોપરાં.
વિઆઈ (ક્રિ) જણ્યું.

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ (ના) બારણાં.
ભીંતરડી (ના) ભીંત.
ઉઘાડશો=ખુલ્લાં કરશો.
છાર્યાં (ક્રિ) ઢાંક્યા.
કેરાં (અ) નાં, તણાં.
રખડવા (કૃ) રઝળવા.
બારણાં (ના) કમાડ.
આડું (વિ) ઉંધું, વાંકું.
વાશીને (કૃ) દઇને.
વલે (ના) હાલ, હવાલ.
ચરવા (કૃ) ચારો ખાવા.
આમ (અ) આવી રીતે.
ઉઘાડો (ક્રિ) ખુલ્લા કરો.

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી=ખોટી, જુઠી.
બહાર (અ) બારણે, (ઘરથી વેગળું)
આડું=ઉંધી સમજનું.
આવડતું (કૃ) જાણતું.
રઝળવા (કૃ) રખડવા.
સુખી (વિ) સુખીઆરૂં.
જોડેલી (વિ) બનાવેલી.
ખરી (વિ) સાચી.
બનેલી (ક્રિ) થયલી.
સમજ (ના) અક્કલ.
દુઃખ=વીપત, આપદા.

પાઠ ૨૯ મો.

રોતો (વિ) રડતો.
સવારમાં (ના) વાહાણામાં.
નહોર (ના) નખોરીઆં.
પહોળું (વિ) ઊઘાડું.
ચોપડ્યાં (ક્રિ) લગાડ્યાં.
તાણતો (કૃ) ખેંચતો.
ભેંકડો (ના) મોટે સાદે રડવું તે.
લાહે (ના) આગ, અગન.
સરખી (વિ) બરાબર.
બળવા=અગન ઉઠવા.
મટી (ક્રિ) જતી રહી.
મૂકી (ક્રિ) મેલી, છોડી.

પાઠ ૩૦ મો.

તાંબું, પિતળ } (ના) ધાતુનાં નામ.
તાંબાકુંડીઓ(ના)પાણી ભરી રાખવાનું એ કડાનું વાસણ.
ધોળશપર (ના) સફેતી ઉપર.
અથડાય (ક્રિ) અફળાય.
માંજેલાં (કૃ) અજવાળેલાં, ચોખ્ખાં કરેલાં.
સાચવવાં (ક્રિ) સંભાળવાં.
ગરમાં (ના) રાંધેલું ઢાંકી મુકવાને મોટા વાડકા જેવા વાસણ.
ગોભાય (કૃ) ખાડો પડે.
ચળકતાં (કૃ) ઝળકતાં.
લાલ (વિ) રાતાં.
કથરોટ (ના) થાળીજેવું છાછરૂં પણ તેથી મોટું કોરણુવાળું વાસણ.
લોટા (ના) કળશીઆ.
જણાયછે=દેખાયછે.
તપેલાં (ના) પાતેલાં.
લોટીઓ=કસલીઓ.
કાંસું (ના) એક જાતની બરડ ધાતુ.
ભોંય (ના) જમીન.
કદાચ (અ) કોઈ વખત.
ફુટી (કૃ) ભાંગી.

પાઠ ૩૧ મો.

નાનીશી (વિ) નાનીસરખી.
પોતડી (ના) ધોતડી.
પિછોડી (ના) ખાંધે નાંખવાનું લૂગડું.

હીરકોરી (વિ) રેશમની કોરની.
હલકી (વિ) થોડી કીમતની, થોડા વજનની.
જામદાની (ના) એક જાતનું ઝીણું બુટીદાર લૂગડું.
ફાટેલી (વિ) ચીરાયલી.
અંગરખી (ના) નાની ડગલી.
દીકરો (ના) છોકરો.
ગરીબ(વિ)પૈસાવગરનો.
ધોતી (ના) ધોતડી.
ખભે(ના) ખાંધ ઉપર.
નામાં (ના) નામ.
શીખીશ (ક્રિ) ભણીશ.
માટે (અ) કાજે વાસ્તે.

પાઠ ૩૨ મો.

વાગોળવું (ક્રિ) ખાધું હોય તે પાછું મોંમાં લાવી ચાવવું.
માખણ (ના) છાશ ઉપરની તરી.
ખરીઓ (ના) પગનાં તળીઆનો કઠણ ભાગ.
હલાવે (ક્રિ) હીલવે.
ફાટ (ના) ચીરો.
ભાવે (ક્રિ) સ્વાદ લાગે
બએ (વિ) બે.
ચરેછે(ક્રિ) ઘાસ ખાયછે.
ચાવવું (ક્રિ) દાંતેવતી ભચરડવું.
ઘી (ના) માખણને તાવીને બનાવેલું તે.
શી શી (વિ) કઈ કઈ?
મથાળે (ના) ઉપર, ઉપલા ભાગ પર.
ચિત્ર (ના) છબી.

પાઠ ૩૩ મો.

ગુણ (ના) ફાયદો, ખુબી.
આધાર (ના) આશરો.
અગણિત (વિ) ગણાય નહીં તેટલા, (ઘણાજ.
પશુ (ના) ચોપગાં જાનવર.
ખાંતે (ના) ખુશીથી.
જન (વિ) માણસ.
જન્મતી (વિ) અવતરતી.
પંખી (ના) પાંખવાળા પશુ. [ભાયડો.
નર (ના) માટીડો.
સુખદાતા (વિ) સુખ આપનાર.
નાર(ના) બાયડી, બઇરી.
દેછે (ક્રિ) આપેછે.
ઘણું કરી (અ) સોવસા, મુખ્ય કરીને.

(કવિતાની સમજુતી). (૪).

ગાયમાં ખુબી ઘણી છે, ને તે બધાને સુખ આપનારી કેહેવાય. વળી તે દહીં દૂધ સૌ આપેછે, ને તે બધા માણસો ખૂશીથી ખાય છે. (૧).

પશુ, પક્ષી, ભાયડા, ને બાયડી બધાને જન્મ થતી વખત જુઓ તો; તો ઘણું કરીને ઘી ને દૂધ એજ જીવને આધાર આપે છે. (૨).

પાઠ ૩૪ મો. દૂધપાક (ના) દૂધમાં ચોખા ખાંડ નાંખી રાં-

ઘીને કરેલો પાક.
ચાસણી (ના) ઊનું કરી ચીકાસ લાવવી તે.
ભૂરૂં (ના) ધોએલી ખાંડ.
ઠારે=ઠંડકથી કઠણ કરે.
વળાવે (ક્રિ) બેહાથેઘોળે.
માવો (ના) દૂધને બાળીને લોચા જેવું કરેલું તે.
ખડબાં=ઠેબલા, ગઠા.
તાવીને (ક્રિ) ઉનું કરીને.
પેંડા (ના) માવામાં ખાંડ નાંખી ગોળી વાળેલી તે.
જામીજાય (ક્રિ) બંધાઈ જાય.
લોચો (ના) લોંદો, લપકો.
રાંધીને (કૃ) બાફીને.
ભેળીને (કૃ) મેળવીને.
ખટાશ (વિ) ખાટીચીજ.

પાઠ ૩૫ મો.

જૂઠો (વિ) લબાડમાણસ.
લેખણ (ના) કલમ.
સંતાડીને (કૃ) છુંપાવીને.
છાનામાના (વિ) કોઈ નહીં જાણે તેમ.
પડેલી (કૃ) પડી ગયલી.
માન્યું (ક્રિ) કબૂલ કર્યું.
ટેવ (ના) આદત, ખો.
વેળા (ના) વખત.
પાઇ (ના) પઇ.
દીઠી (ક્રિ) જોઈ.
ખોટી (વિ) ખરાબ, નઠારી.

પાઠ ૩૬ મો.

પાવલી (ના) ચાર આનાનો સરકારી છાપનો રૂપાનો શિક્કો.
માનવું (ક્રિ) કબુલ કરવું.
ચોરી (ના) છાના માના લીધી, કંઈ ચીજ છુપી રીતે લેવી તે.
કાગળ (ના) તાવ.
લટકાવી=ટીંગાવી.
કોટ (ના) ડોક, ગળું.
ફજેતી (ના) ગેરઆબરૂ.
છાનું છાનું=ચુપ ચુપ. કોઈ નહીં જાણે તેમ.
પકડાઈ (ક્રિ) ઝલાઈ.
ચોડીને (કૃ) ચોટાડીને.

પાઠ ૩૭ મો.

દીકરાની (ના) છોકરાની.
વાળુ=રાતનું ભોજન.
વઢવું (ક્રિ) લડવું.
પહેલાં (અ) અગાઉ.
શરમાયો=લજવાયો.
સોંપ્યો (ક્રિ) હવાલે કર્યો; તપાસી આપ્યો.
હવાલ (ના) હાલ.
તેડાવીને (ક્રિ) બોલાવીને.
વાત (ના) હકીકત, બીના.

પાઠ ૩૮ મો.

જૂઠ (ના) જૂઠી વાત.
સાચ (ના) સાચી વાત.
કદી (અ) કોઇ વખત.
ઉપાય (ના) ઇલાજ.
પાપી (વિ) દુષ્ટ, નઠારો.
સ્નેહ (ના) હેત, પ્રીત.
દેહ (ના) શરીર, કાયા.
રાચે (ક્રિ) ખુશી થાય.
શોભે=સારી દેખાય.
જગપતિ (ના) જગતનો બનાવનાર, ઇશ્વર.
પૂરો (વિ) બરાબર.
સુખ (ના) ચેન, મજા

(કવિતાની સમજુતી). (૫).

જે માણસ જુઠું બોલે છે, તે બરાબર પાપી છે. તે માટે ન્હાના છોકરાઓ એવું કામ તમે કરો નહીં.

સાચું બોલવામાં ઘણું સુખ છે. સાચાથી બધાનું હેત વાહાલ વધે છે. તેમ સાચાથી જગતનો બનાવનાર જે ઈશ્વર તે પણ ખુશી થાય છે, ને તેથી આપણું શરીર પણ સારૂં દેખાય છે. (૨).

પાઠ ૩૯ મો.

મેવો (ના) દરાખ ચારોળી પસ્તા બદામ તેમજ જાંબુ કેરી જમરૂખ વગેરે ફળ.
ગાંધીની (ના) નેસ્તીની.
બદામ (ના) એક જાતનો ઠળીઆવાળો મેવો.
દુકાન(ના)બજારમાં માલ વેચવાનું ઠેકાણું.
ઓળખીતો (ના) પીછાનવાળો, જાણીતો.
દરાખ (ના) લીલો મેવો.
કાજુ (ના) મેવાનું નામ.
વાટી (ના) કોપરાના ગોટાનું અડધીઉં.
મગફળી (ના) મગની શીંગ (વિલાતી શીંગ)
ખજૂર (ના) ખજૂરીનું ફળ.
મામા (ના) માના ભાઈ.
ચારોળી(ના)મેવાનું નામ
બતાવી (ક્રિ) દેખાડી.
ભાણીઆ (ના) ભાણા.
ખારેક (ના) સુકાયેલું ખજુર.

પાઠ ૪૦ મો.

વાર (ના) અઠવાડીઆનો દિવસ, વખત.
ચંદ્રમા (ના) ચાંદ, ચાંદો.
સરસ્વતી (ના) ભણુતર. સારદા, વિદ્યા.
દિવસ (ના) દાહાડા.
વિદ્યા (ના) ભણુતર.
રવિવાર=સુરજનો વાર.
સોમવાર (ના) ચંદ્રમાનો વાર.
કેડે (અ) પછી, પૂઠે.
ગુરૂવાર (ના) બેસ્પતવાર
મૂકેછે (ક્રિ) બેસાડે છે.
સરખા (વિ) બરાબર.
ચાલ (ના) રીત, ધારો

પાઠ ૪૧ મો.

જબરી (વિ) જોરાવર.
વહાણુામાં=સવારમાં.
માંસ (ના) ગોસ.
ચચ્ચાર (વિ) ચાર ચાર.
કીડા (ના) લાંબાજીવડા.
કૂદતા(કૃ) ઠેકડા મારતા.
ડોલતો (કૃ) ધૂણતો, લેહેકાતો.
જનાવર (ના) જાનવર.
સાંજ (ના) દીવા બતીનો વખત, સંધ્યાકાળ.
લાંઠ (વિ) લુચ્ચો.
માળો=પક્ષીનું રેહેઠાણ.
અનાજ (ના) દાણો.
મુએલાં=મરી ગયલા.
ફોડી (કૃ) ફોલી, ભાંગી.
નસાડે (ક્રિ) હાંકી મૂકે.

પાઠ ૪૨ મો.

ભાળો (ક્રિ) જુઓ.
કાગ (ના) કાગડો.
પાંખાળો=પાંખવાળો.
રાગ (ના) ગાવાનો સોર.
રૂપાળો (વિ) સારો, શોભિતો.
ચોપે=ઉતાવળા થઇને.
ચાહે (ક્રિ) ઇચ્છે, માંગે.
હણવા (કૃ) મારવા.
જલદી (અ) તુરત, ઝટ.

ચતુર (વિ) ડાહ્યો. | કોય (વિ) કોઈ. | ચેતી (કૃ) જાણી, સમજી

(કવિતાની સમજુતી). (૬).

સાંજે જઇ સુવા સારૂ માળો બાંધવા બેઠો, એવા એક કાગડાને જોયો; તે બે પાંખવાળો બોલતો હતો, પણ તેનો રાગ સારો નહિ હતો. (૧).

કોઇ માણસ હાથમાં કાંકરો લઇને તેને છુપકાથી તાકીને મારવાનું કરે તો તે ચંચળ જાત મનમાં જાણીને તુરત ઊડી જાય છે. (૨).

પાઠ ૪૩ મો.

સગાં (ના) સગાંવાહલાં.
પિતરાઇ (ના) કાકાના વંશના, કુટુંબી.
સાળીઓ=વહુની બેહેનો
મોળાઇ (વિ) મોસાળ તરફના.
બનેવી (ના) બેહેનનો વર
ભત્રીજો (ના) ભાઇનો છોકરો.
માસો (ના) માશીનો વર.
ભાણેજ (ના) બેહેનનો છોકરો.
ફુઓ (ના) ફોઇનો વર.
વર (ના) ધણી, ભરથાર.
વહુ (ના) બાયડી.
સાળો (ના) વહુનો ભાઈ.

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઇ=છોકરીનો વર.
સંપસંપીને (કૃ) હળી-મળીને.
સાવકાં (વિ) બાપ એક ને મા જુદી તે, ઓરમાઈ.
વેવાઈ (ના) છોકરી કે છોકરાનો સસરો.
ઓરમાઇ (વિ) સાવકો.
વેવાણ (ના) છોકરા કે છોકરીની સાસુ.
સગાં (વિ) એક મા તથા એકજ બાપના પેટના.
દૂધભાઇ (ના) આંગળીઆત, કોઠાઈ.
બનતું (કૃ) હળી મળીને રહેવાતું.
દીકરી (ના) છોકરી.
વરવહુ=ધણીધણીઆણી

પાઠ ૪૫ મો.

કાપડ (ના) કપડાં, લૂગડાં.
ચોકું (ના) મોટું બજાર.
ફડાવ્યું (ક્રિ) ચીરાવ્યું.
ખાદી (ના) એક જાતનું જાડું કપડું.
દોશીવાણીઆ (ના) કાપડીઆ, લૂગડાં વેચનાર.
વાણોતર (ના) ગુમાસ્તો.
બાસ્તો (ના) એક જાતનું કપડું.
સેલું (ના) કસબના છેડાવાળુ લૂગડું.

હાટ (ના) બજાર, દુકાન.
જાજમ (ના) બીછાવવાનુ સારૂં ઊંચું પાથરણું.
કાજે (અ) વાસ્તે.

પાઠ ૪૬ મો.

મહિના (ના) ૩૦ દહાડાની મુદત.
દીવાળી (ના) વર્ષનો છેલ્લો દહાડો, (આસો વદ અમાસનો દિવસ.)
રામનવમી (ના) રામજીનો જન્મ દિવસ ચૈત્ર સુદ નોમનો દહાડો. [મોસમ.
શિયાળો (ના) ટાઢની
ઉતરાણ=મકરશંક્રાંતિ
અખાત્રીજ (ના) તેહેવારનો દિવસ, વૈશાખસુદ ત્રીજનો દહાડો.
ઊનાળો (ના) તાપની મોસમ. [રૂતુનુંનામ.
વસંત (ના) રાગનું નામ,
વરસ (ના) સાલ, (બાર મહિના).
ટાઢ (ના) ઠંડ, હીમ.
પર્વ (ના) તેહેવાર.
દેવદીવાળી (ના) ઠાકોરજીની દીવાળી. (કારતેક સુદ ૧૧ નો દિવસ). [પછી.
ત્યાર કેડે (અ) ત્યાર
વસંતપંચમી (ના) વસંત રૂતુ બેસવાનો દિવસ (માહ સુદ પાંચેમ).

પાઠ ૪૭ મો.

ચોમાસું (ના) વરસાદની મોસમ. (જેઠ, આષાડ, શ્રાવણ ને ભાદરવો એટલા ચાર મહિના.)
પજ્જુસણ(ના)શ્રાવકલોકોનો તેહવાર, (શ્રાવણવદ ૧૧ થી ભાદરવા સુદ ૪ સુધી.)
ગોકળ આઠમ (ના) શ્રીકૃષ્ણનો જન્મદિવસ (શ્રાવણ વદ ૮).
શ્રાવણ(ના)હિંદુના વરસનો ૧૦મો મહિનો.
પખવાડીઉં (ના) પંદરવાડીઉં (પંદર દહાડાની મુદત.)
ગણપતિચોથ (ના) ગણપતિનો જન્મદિવસ, દગડા ચોથ ભાદરવા સુદ ૪).
વરસાદ (ના) મેઘ, મેહ.
શરાધીઆં (ના) મુએલાંની ક્રિયા કરવાના તેહેવારો (ભાદરવા વદ અમાસ સુધીના ૧૬ દહાડા.)
તિથિ (ના) રોજ, મીતી.
ઉતરતાં (કૃ) પુરા થતાં.
દશરા=વિજય દશમી, (આસો સુદ દસેમ.
દીવાસો (ના) મોટો તેહેવાર તે સો પરબનો માસો એ દિવસથી બધા તહેવારો શરૂ થાયછે, (આષાડ વદ અમાસનો દિવસ.)
મેળા (ના) તમાશા.

પાઠ ૪૮ મો.

વાજાં (ના) રાગ કાઢવાના યંત્રો.
વરઘોડો(ના)વર પરણવા જતી વખતનો વાજાં ઢોલ સાથેનો રસાલો.
દેવળ (ના) દેરૂં, મંદીર.
નાદ (ના) અવાજ.
સરણાઈ (ના) પીપી.

તતુડાં (ના) રણશીં-
ગડાં.
ઝાંઝ (ના) તાસાં, કિર-
તાલ.
નગારાં (ના) ઢોલ.
ઝમકારો (ના) રણકો.
ભૂંગળ (ના) લાંબું
વાજું.
કુંડાળું (ના) ચકરડું.
ઘડીઆળ (ના) વખત
જાણવાનો સંચો.
પખાજ (ના) મરદંગ.
વાહવા (અ) ઓહો!
ઢોલ (ના) મોટું ન-
ગારૂં.
શાદ (ના) અવાજ.

પાઠ ૪૯ મો.

જન્મગાંઠ (ના) વરસ
ગાંઠ, જન્મદિવસ.
વરસગાંઠ (ના) શાલ-
ગીરી, જન્મતિથી,
જન્મદિવસ.
રાઇતાં (ના) દહીંમાં
કેળાં દુધી ચીભડાં
વગેરે સમારીને
નાંખી લચકા જેવું
કરી મેળવેલું તે.
બીડાં (ના) પાનની
બીડી.

પાનસોપારી (ન) તં-
બોળ ને ફોફળ.
કંસાર (ના) મોટી લાં-
પસી.
અડાડયો=અડકાડયો.
કઢી (ના) છાસને ઉકા-
ળીને માંહે મીઠું
મરચું ને અળધ
નાંખેલી તે.
જમવાનું (ના) જમણ,
ભોજન.
મજા (ના) લેહેજત.
તેડયો (કૃ) બોલાવ્યો.
મડયો (ક્રિ) મચ્યો.

પાઠ ૫૦ મો.

ચોખ્ખાઇ (ના) સુઘ
ડાઇ.
ઉતારવી=સોરી કાઢવી.
સાબુ (ના) મેલ કાઢ-
નારી ચીજ.
દાતણ=આવળ કે બાવ-
ળની સોટીનો કકડો.
શરીર (ના) દીલ, અંગ.
ગૂમડાં (ના) મોટાફોલા.
ઊલ (ના) મોઢામાંનું
વાસ મારતું વાસીથુક.
ફિકર (ના) ચિંતા.
કોઢ (ના) સળા, ફોલા.
ગંધાય (ક્રિ) વાસ મારે.

ઘસવા (ક્રિ) ચોળવા.
જૂઓ (ના) માથામાં
કીડીના જેવા ઝીણા
જીવડાં પડેછે તે.
મસળવું (ક્રિ) ચોળવું.
ગંદાં (વિ) ગોબા.
સાજાં (વિ) સારાં,
સુખી.
ચોખ્ખાં (વિ) સાફ.

પાઠ ૫૧ મો.

ઉપણે (ક્રિ) વા દેઈ ક-
સ્તર કાઢે, ઝાડકે.
તાપ (ના) ગરમી.
લૂઓ (ના) લોદો, લ-
ચકો.
પાકવું (ક્રિ) નીપજવું.
ઉથલાવીને (કૃ) ફેરવીને.
કલેડું=ઠીકરાની તાવી.
લોઢી (ના)લોઢાની તાવી.
ખેડવું (ક્રિ) જમીન પો-
ચી પાડવી.
શેકવું (ક્રિ) ખરૂં કરવું.
વાવેછે (ક્રિ) રોપેછે.
ઊગી (કૃ) ફૂટી
કાચું (વિ) રાંધ્યાવગરનું
લોટ (ના) આટો.
ઘડેછે (ક્રિ) ટીપેછે.
મેર (ના) બાજુ તરફ.
લાલ(ના)રંગીલા,રંગલા.

(કવિતાની સમજુતી). (૭).

દૂધ ને રોટલો (દૂધમાં ચોળીને) ને દહીં ને ભાત દહીંમાં ભાત નાંખીને, વળી લાડવા ને વાલ મારા લાલ ખાઈ જાઓ.

પાઠ ૫૨ મો.

ભલા (વિ) સારા.
ઢીમણું (ના) ઢીમું, ઢેકો.
હીંચકા (ના) ઝોલા.
ગભરાવું (ક્રિ) અકળાવું
કોણી(ના) હાથનું ઢીંચણ.
વારો (ના) વખત
બઝાડીને=વળગાડીને.
ખસેડયા=આઘા કર્યા.
ધરાવું (ક્રિ) પેટ ભરીને ખાવું, તરપત થવું.
આઘો (વિ) દુર, વેગળો.
સામું (અ) તરફ.
દયા (ના) મેહેર, રેહેમ.
હીંચકા (ના) હીંચકા ખાતા.
વેગળા (વિ) આઘા, દુર.
પેટ ભરીને=ધરાઇને.

પાઠ ૫૩ મો.

કાતરી (ક્રિ) કરડી.
લોક (ના) માણસો.
સંતાઇ (કૃ) છુપાઈ, ભરાઈ.
ચંચળ (વિ) હોશીઆર.
તરત (અ) જલદી, ઝટ.
સર્વે (વિ) સઘળા, બધા.
ફૂંકતો (કૃ) ફૂક મારતો.
ખૂણે ખોચરે=દરમાં.
ભોંય=જમીન, ધરતી.
દીઠામાં (કૃ) જોવામાં.
જબરા (વિ) જોરાવર.
ઝાલવા (કૃ) પકડવા.
કશું (વિ) કાંઇપણ, જરા.

પાઠ ૫૪ મો.

રંજાડ (ના) તોફાન.
દીવટ (ના) જોત, બત્તી.
ધાડ(ના) લુટારાની ટોળી.
કપડાં (ના) લૂગડાં.
ખાસાં (વિ) મજાનાં.
ઉપાય (ના) ઇલાજ.
મિની (ના) બિલાડી, મંજારી.
પાર (ના) છેડો.
વધ્યા (ક્રિ) વધી ગયા.
પકડ્યા (ક્રિ) ઝાલ્યા.
માંડે (ક્રિ) મચાવે.
ગડબડ (ના) ગડબડાટ કરતી.
કરડી (ના) કાતરી.
મહા (વિ) મોટું, ઘણું.

(કવિતાની સમજુતી). (૮).

ઉંદરો હારબંધ વધી ગયા, તેમાં કેટલાક ઝાલ્યા પણ પાર આવ્યો નહીં; જેમ લુટારાની ટોળી કેમ આવે તેમ તેઓ રાતે તોફાન મચાવતા રેહે છે. (૧).

તેઓ મજાનાં કીમતી લુગડાં કરડી ખાય છે, ને દીવાની દીવેટ લઈ જાય છે; એને પકડવાનો એકે ઉપાય નથી, પણ જો બિલાડી મળે તો મોટું સુખ થાય (તે ઊંદરને પકડી લે). (૨).

પાઠ ૫૫ મો.

પાંદડાં (ના) પાતરાં.
સાંભરેછે (ક્રિ) યાદ આવેછે.
બાપડી (વિ) બીચારી.
ઓઢવું (ક્રિ) શરીર પર ઢાંકવુ.
વાળ=બાલ, નીમાળા.
ભૂલી (ક્રિ) વીસરી.
ભૂલશો (ક્રિ) વીશરશો.
દીલ (ના) શરીર, અંગ.

પાઠ ૫૬ મો.

આંચળ(ના)થાન, ધાઈ.
ધાવણા (વિ) નાના, દૂધ પીતા.
જોર (ના) બળ, શક્તિ.
કરડવા (કૃ) બચકું ભરવા.
વગર (અ) વિના, શીવાય.
આખલા (ના) ગોધા.
એટલા માટેજ (અ) એને વાસ્તેજ.
કર્યા (ક્રિ) બનાવ્યાં.

પાઠ ૫૭ મો.

ઝાડપાલો (ના) ઝાડના ઝીણાં પાતરાં તથા છોડ વગેરે.
કૂવો (ના) ઉંડો ખોદી કાઢેલો વેહેતો ઝરો.
નદીઓ (ના) મીઠા પાણીનો ધોધ પર્વતમાંથી નીકળેલો તે
વાવ (ના) પગથીઆવાળો પોહોળો ઉતરવાનો કુવો.
મોળું (વિ)મોળાસ પડતું.
મીઠું (ના) નીમક (મીઠાસ વાળું.)
ખારૂં (વિ) મીઠાના સ્વાદ જેવું.
જીવેછે (ક્રિ) ટટાર રહેછે.
ભરેલાં (કૃ) ભરપૂર.
જોઇએ તેટલું=કામજોગ, ખપ જેટલું.

પાઠ ૫૮ મો.

લખોટી (ના) લાખની ગોળી, મંજી.
ઠરે (ક્રિ) સાબીત થાય.
છાનોમાનો(વિ) ગુપચુપ.
ગમે (ક્રિ) સારૂં લાગે.
ચોરવું (કૃ) કંઈ ચીજ છાનામાના લેવી તે.
ભૂલી ગયો (ક્રિ) વિસરી ગયો.

પાઠ ૫૯ મો.

મહીપતિ (ના) રાજા.
પસ્તાય (ક્રિ) દલગીર. થાય.
પાછળથી=પછવાડેથી.
ચાહ્‌ન(વિ) ખુલી, જાહેર.
ઝલાય (ક્રિ) પકડાય.
નર (ના) માણસ.
સમજી (કૃ) જાણી.
બાંધી મારે (ક્રિ) ફટકાનો માર મારે.

(કવિતાની સમજુતી). (૯).

ચોરીમાં સુખ સમજીને જે માણસ કોઇને ત્યાં ચોરી કરીને આવે; પછી ચોરીથી થતું દુઃખ જ્યારે જુએ છે ત્યારે મનમાં ઘણો અફસોસ કરવા માંડેછે.

જ્યારે ચોર ઝલાયછે, ત્યારે ચોરી ઉઘાડી થાયછે, પછી રાજા કે હાકેમ

તેને બાંધીને ફટકાનો માર મારે છે, ત્યારે તેની છેક બેહુરમત થાયછે (આબરૂ જતી રહેછે). (૨).

પાઠ ૬૦ મો.

આંગણું (ના) બારણું, બારણાની આગળની જગો તે.
અજવાળું (ના) ઉજાશ.
પરશાળ (ના) પેહલા ખંડની ભોંય તળીઆની જમીન.
પછીત (ના) પછવાડેની ભીંત.
ચોક (ના) ખાળ.
ઓટલો (ના) ઘરના આંગણા આગળ ઉંચી બેસવાની જગો કરેલી તે, મોટી ઓટલી.
છીંડી (ના) ખડકી,
કરા (ના) દીવાલ, ભીંત.
મેડો (ના) માળ.
અગાશી (ના) ધાબું.
ઓરડો=મોટી કોટડી.
સાંભળો (ક્રિ) ધ્યાનમાં [લો.
ઊઘાડી (વિ) ખુલી.
કરેલી (કૃ) બનાવેલી.

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું (ના) રાંધણી.
અંધારૂં=ઉજાસ નહિતે.
બારી (ના) માલ ઉપરના ભડાનાં બારણા.
ગોખલા=નાના હાટડા.
ભંડારીઆં (ના) હાટડાં.
રસોઈ (ના) રાંધવાનું.
ધૂમાડીઉં (ના) ધુમાડો જવાનો રસ્તો કાઢેલો તે, ચીમની.
તાકાં(ના)મોટા ગોખલાં.
પાણીઆરૂં (ના) પાણીનાં બેડાં મૂકવાની ઓટલી.
ધૂમાડો (ના) ધૂણી.
ચોકડી(ના)મોટો ખાળ.
તાળું (ના) પેટી બંધ કરવાનું હથિયાર.
ટાંકાં (ના) વરસાદનું પાણી ભરી મુકવાંના છો બંધના ઉંડા કૂવા.
ગોટાય (ક્રિ) ઘેરાય.
છો(ના)મરડીઆ કાંકરાને ભઠીમાં પકવેલા તે.
દાદર (ના) લાકડાના પાટીઆંની સીડી.
ઓટલી=નાનો ઓટલો.
જાળી (ના) સળીઆ જડેલી નાની બારી.
ઝીલવું(ક્રિ) પડતુ સાહવું.
નીસરણી (ના) વાંસકે વળીનો દાદર.
ગામડું (ના) નાનું ગામ.

પાઠ ૬૨ મો.

કૂકડી (ના) મરઘી.
ખરખડ=અફળાએ.
વહાણું (ના) સહવાર.
છેડવું (ક્રિ) અડકવું.
દીપે (ક્રિ) સારો દેખાય.
માંજર (ના) માથા પરની લટકતી ચામડી.
ભાત ભાતના (ના) જાત જાતના.
પીછાં (ના) પીછ.
સેવે (ક્રિ) સાચવે.
ઊકરડા (ના) ખાતર વાળી જગો.
બીકણુ=નરમ, પોચો.
ધંધો (ના) રોજગાર.
ખોતરવાની (કૃ) ખણુવાની, ખોદવાની.

ધસવું (ક્રિ) આગળ દો-
ડી આવવું.
વળગવું (ક્રિ) બાઝવું.
જાળવેછે=સાચવેછે.
કાયર (અ) હેરાન.
કુકડો (ના) મરઘો.
રૂપાળો (વિ) શોભિતો.
કુકડૂકૂક (ના) મરઘાંનું
બોલવું, વાસવું.
વળગેછે (ક્રિ) બાઝેછે.

પાઠ ૬૩ મો.

સાપ (ના) ઝેરી જાનવર.
ગણતો (ક્રિ) પત કરતો.
વેર=દુશ્મનાઈ, ખાર.
જીવ (ના) પ્રાણ.
ચગદી (ક્રિ) કચડી.
લગારેક (વિ) જરા.
નાગ=ફેણવાળો સાપ.
નબળા (વિ) કમજોર.
છેલ્લીવારે (અ) આખરે.
ચટકા (ના) ડંખ.
છોલાયું (ક્રિ) સોરાયું.
પ્રાણ (ના) જીવ.
ફેણ (ના)સાપ તથા નાગ
માથું પોહોળું કરેછે ત.
દર (ના) બાકું, કાણું.
પછાડી (ક્રિ) ઝીકી,
અફાળી.
ભેગી (વિ) એકઠી.
ઝાઝા (વિ) ઘણા, બહુ.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૦).

નબળા પણ ઘણા લોકની સાથે કોઈ પણ દહાડો અદાવત રાખવી નહિ કેમકે મોટા કાળા નાગનો, કીડીઓ બધી એકઠી થઇને આવી રીતે જીવ લેછે (જુઓ કીડીઓ નબળી પણ ઘણી, અને સાપ જબરો પણ એક).

પાઠ ૬૪ મો.

છોડવા (ના) નાનાછોડ.
મૂળીઆં (ના) મૂળ, જડ.
વાટ (ના) રસ્તો રાહ.
થડ (ના) ઝાડનો વચલો
ગોળ ભાગ.
જીવે (ક્રિ) ટટાર રહે.
ઓગળે (ના) પીગળે.
ડાળાં (ના) ઝાડની
મોટી શાખા.
વેહ (ના) કાણું, છીદ્ર.
ફૂલ (ના) પુષ્પ.
વાદળ (ના) આકાશ.
કસ (ના) રસ, તત્વ.
ફળ (ના) લીલો મેવો.
ચરી (કૃ) વણી.
પથરાય (ક્રિ) ફેલાય.
વેલા (ના) જમીનપર
પથરાતા છોડ.
આંબો (ના) કેરીનું ઝાડ.
છોડ (ના) છોડવો.
કોહળું (ના) તરકારીનું
નામ, શાકનું નામ.

પાઠ ૬૫ મો.

લીલાં (વિ) ખુબસુરતાં.
કચરો (ના) મેલ.
કરમાઇને (ક્રિ)ચીમળાઇ-
સુકાવું=કરમાઇજવું [ને.
સીંચીએ (ક્રિ) રેડીએ.
ટટાર(વિ) સીધા [રેડવું.
છાંટવું (ક્રિ) છ કોરવું,
તાજા (વિ) લીલા.
વરસતો (ક્રિ) પડતો.
મસ (વિ) ઘણી, બહુ.
લૂલા (વિ) મુરદાલ.

પાઠ ૬૬ મો.

રીસાળ (વિ) તામશી.
રીસાયો (ક્રિ) ગુસ્સેથયો.
ચેન (ના) સુખ, મઝા.

પરસેલી (વિ) ખાવાનું મુકી તૈયાર કરેલી.
મુદ્દલ (વિ) જરાએ.
મેળો (ના) તમાસો.
વેદના (ના) દુઃખ, પીડા.
ભાંડું (ના) ભાઈ બેહેનના છોકરાં છૈયાં.
માલ (ના) જીવ, વીસાત
પૂણે (ક્રિ) લાગે, શાલે.
વીંછી (ના) ઝેરી જીવડો.
ટેવ (ના) આદત.
ખોટું (વિ) માઠું, ખરાબ.

પાઠ ૬૭ મો.

તણખલાં (ના) તંખલાં
ઇંડાં (ના) બેદાં.
રૂ (ના) કપાસમાંથી કપાસીઆ કાઢી નાખી જે રહેલું તે.
વસ્તુ (ના) ચીજ.
આખું (વિ) બધું, સઘળું.
ચીંચીં=ચીચીઆરી.
રઝળીને (કૃ) રખડીને.
ધીમેધીમે (અ) હળવેહળવે, આસ્તે.

પાઠ ૬૮ મો.

પાલો=ઝીણું પાતરાં.
સૂરજ (ના) સૂર્ય.
ઝાંઝવાં (ના) ઘણા તેજથી આંખે ન સુઝે- તે, અંધારાં.
ગરમી (ના) તાપ.
તેજ (ના) પ્રકાશ, નુર.
નીપજવું (ના) પાકવું.
ધાન્ય (ના) અનાજ.
સર્વે (વિ) બધી.

પાઠ ૬૯ મો.

બગાડ (ના) નુકસાન
ગભરાઇ (કૃ) અકળાઈ.
ધાજો=મદદે આવજો.
છેતરવું (ક્રિ) ઠગવું.
સીમમા (ના) ખેતરમાં, ગામની હદમાં.
આસપાસ (અ) આજુ બાજુ, ચોતરફ.
ખેતરવાળા (વિ) ખેતરના માલીકો.
ખેડૂત (ના) ખેતીકરનાર.
ચારતો (કૃ) ચરાવતો.
અમથા (વિ) ખોટી.
હસવા (ક્રિ) મજાકકરવા.
શરમાઈ (કૃ) લજવાઈ.
ખરેખરો (વિ) સાચો.
સાચી (વિ) ખરી.
જૂઠું=ખોટું.
છેતર્યા=ઠગ્યા.

પાઠ ૭૦ મો.

ઘૂરકવું ((ક્રિ) ગુસ્સાથી જોવું.
લોહીલોહાણુ=લોહીઆળ, લોહી નીગળતા.
પામીએ (ક્રિ) ખમીએ.
બચકાં (ના) ડાચાં
ભસવું=કૂતરાનું બોલવું.
તૂટી પડવું (ક્રિ) એકદમ વળગી પડવું, ધસારો કરવો.
ગરીબ (વિ) અનાથ.
સોબત (ના) સંગત.
બાપડો (વિ) બીચારો.
ભૂડાં (વિ) ખરાબ.

પાઠ ૭૧ મો.

પજવીએ (ક્રિ) કાયર કરીએ, દુઃખ દઇએ.
હળીમળીને (કૃ) સંપસપીને, એક દીલથી.
ઉગામીએ=ઊઠાવીએ.
દુખાય=દલગીર થાય.
માંહોમાંહે (અ) એક બીજા, અરસ પરસ,
રાજી થવું=ખુશી થવું.
હેત (ના) પ્યાર.
રીસાઇએ (ક્રિ) ગુસ્સે થઇએ.
વહેચી (કૃ) ભાગ પાડી.
સંપસંપીને (કૃ) હળી મળીને.

પાઠ ૭૨ મો.
ઝગઝગાટ (વિ) ચળકાટ.
પૃથ્વી (ના) દુનિઆ.
વહાલો (વિ) પ્યારો.
ઘોર (ના) બીયામણું, અંધારૂં.
ગગન (ના) આકાશ.
ઊંચો (વિ) દુર, ઉપર.
પરમેસ્વર=મોટો ઈશ્વર.
ચળકતી (વિ) ઝળકતી.
જીવાત (ના) રેહેવાત.

પાઠ ૭૩ મો.
મહિમા (ના) લીલા.
કરનાર (વિ) બનાવનાર.
આમલી (ના) એકજાતનું ઝાડ અને તેનું ફળ.
જગ (ના) જગત.
કોઠી (ના) કોઠાનું ઝાડ.
સરજનાર (ના) પેદા. કરનાર.
તારા (ના) ચાંદરણી.
ભજવા (ક્રિ) ભકતી કરવા.
દેવ (ના) પરમેશ્વર.
તાડ (ના) તાડીનું ઝાડ.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૧).

ભાઇઓ તમે આ મોટા ઝાડ જુઓ, **એમાં સૌથી** તાડનું ઝાડ ઊંચુ છે, કોઇ આમલી કોઇ આંબો ને કોઈ કોઠીનું ઝાડ પણ હોયછે, ને જુઓ કે તે બધાનાં ફળ જુદા હોય છે. (૧)

જે આ જગતનો બનાવનાર ઇશ્વર છે તે સુરજ તારાનો પેદા કરનાર છે, માટે એજ હમારો મોટો દેવ છે, તેને ભજવાની ટેવ રાખીએ.

પાઠ ૭૪ મો.
નિશાળ (ના) વિદ્યા ભણવાનું ઠેકાણું.
રંગત (વિ) રંગેલા.
વતરણું (વિ) લાકડાની કલમ.
તૈયાર (વિ) તરત કામમાં આવે એવું.
સો (વિ) દશદશકા.
એકડેએક (ના) એક ની સંખ્યા.
સ્લેટ (ના) પથ્થર પાટી.
પોતીઆં (ના) ધોતીઆં.
મોઢે=મોંથી ભણીજતા.
ખડી (ના) ચીકણી ધોળી માટી.
પાટી (ના) સફેતો કે ધુળથી લખવાનું નાનું પાટીયું.
ધૂળ (ના) રજ.
ફિકર (ના) ચિંતા.
મંગાવીએ (કિ) અણાવીએ.
જાળવીને=સાચવીને.
મંજાવીને (કૃ) સાફ કરાવીને.

પાઠ ૭૫ મો.
ચિતારો (ના) છબી પાડનાર, ચીતરનારો.
હિરાકશી (ના) એક જાતનો કાળોરંગ બનાવવાનું વસાણું
ચડાવતો (કૃ) ચોપડતો
ભાઇબંધ (ના) દોસ્તદાર.

શાહી (ના) રૂસનાઈ.
હરડાંબેડાં (ના) એક જાતનાં ઝાડનાં ફળ.
હસેછે (ક્રિ) મશ્કરી કરેછે.
ભટ (ના) મહારાજ.
ભૂકો (ના) ચુગદો.

પાઠ ૭૬ મો.

ધનતેરશ (ના) ધન પુજવાની મ્હોટી તેરસ
બાજુબંધ (ના) કોણીનું ઘરેણું.
છવીટીઆં (ના) પગના આંગળાંનું રૂપાનું ઘરેણું.
સાંકળાં (ના) હાથ તથા પગનું ઘરેણું.
પોંચી (ના) હાથનાં કાંડાનું ઘરેણું. [ણું.
કંદોરો (ના) કેડનું ઘરે-
બેરખી (ના) કોણીનું ઘરેણું.
ચોકડાં (ના) કાનની લાલીનું ઘરેણું.
બાજઠ (ના) પાટ.
વાનાં (ના) ચીજો.
અકોટી (ના) કાનનું ઘરેણું.

તુશીપાટીઆં (ના) બાયડીના ડોકનું ઘરેણું.
ટુંપીઓ (ના) ગળચવો.
કડાં=હાથનાં ઘરેણાં.
વીંટી (ના) મુદ્રિકા.
બાઇડીઓ=બાઇરીઓ.
ધોતા (કૃ) સાફકરતા.
કોરે (ના) બાજૂએ.
હીરાકંઠી (ના) હીરાકંડીની સોનાની સાંકળી.
વાળી (ના) નાકનું નાનું ઘરેણું.
વાંક (ના) બાયડીના હાથનું ઘરેણું.
કલ્લાં=સાદાલીસા તોડા.

પાઠ ૭૭ મો.

ખીલા (ના) બેડેલાં માથાનો લોઢાનો અણીદાર ખુટો.
સોનેરી (વિ) સોનાના.
કિમત (ના) ભાવ.
બુટ્ટા (ના) કસબના ફુલ.
હળપુણી (ના) લોઢાનો દાંતો.
કિનખાબ (ના) જર.
પાવડો (ના) માટી ઉસરડવાનું લોઢાનું હથિયાર.

સાંકળ (ના) લોઢાની સાંકળી.
નકુચા (ના) સાંકળ ભેરવવાનો ખીલો.
હળ (ના) જમીન ખેડવાનો લોઢાનો અણીદાર ખુટો.
થએલી (કૃ) બનેલી.
અન્ન (ના) અનાજ.

પાઠ ૭૮ મો.

ડોકું (ના) ધડની ઉપરનો ભાગ ડોક.
હડપચી (ના) ડાઢીઆગળની જગો.
બોચી (ના) ગરદન.
ગાંસડી (ના) બચકી પોટલી.
લમણા (ના) ગાલ આગળનો ભાગ.
મોખરો (ના) જરૂખો.
ધડ (ના) ડોકની નીચેનો ભાગ.
બાબરી (ના) ચોટલો.

પાઠ ૭૯ મો.

બગલ (ના) કાખ.
પેઢું=પેટ નીચેની જગા.
તળીઉં=નીચલા ભાગ.
વાંસો (ના) પીઠ, બરડો.

કેડો (ના) કમ્મરો.
ગાળો (ના) ભાગ.
એડી (ના) પગના તળીઆ ને ખડા આગળનો ભાગ.
ઢીંચણ (ના) ઘુંટણ.
થાપો (ના) ભાગ
ઘુંટી (ના) પગની એડી આગળનો ઢોકો.
ખભા (ના) ખાંધ.
કાંડું=હાથનો પોંહાચો.
સાથળ (ના) જાંગ.
કાખ (ના) બગલ.
હથેલી (ના) હાથેલી.
નળો (ના) ઘુંટણ હેઠેનો ભાગ.

પાઠ ૮૦ મો.

સોબત (ના) સંગત.
આંબાવાડીઉં = આંબા ઉગેલા હોય તે વાડી.
રખવાળ=સાચવનાર.
ટપેર્યા (ક્રિ) ઠોકયા, માર્યા.
પહોંચ્યો (ક્રિ) આવી લાગ્યો.
ઝાંપો=કાંટાનું બારણું.
કેરી (ના) આંબાનું ફળ.
હીંડ (ક્રિ) ચાલ, દોડ.

પાઠ ૮૧ મો.

સંગ (ના) સંગત.
પ્રેમ (ના) હેત, પ્યાર.
ઠામ (ના) ઠેકાણું.
ભાગ્યશાળી (વિ) નસીબવાન, નસીબવાળો.
પેસે (ક્રિ) આવે.
ઠરશે (ક્રિ) થોભશે.
રૂડો (વિ) સારો.
બુરો (વિ) ખરાબ.
મેહેતા (ના) મેહેતાજી. ગુરૂ.
સંગ (ના) સોબત.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૨).

જેને જેવી સંગત તેવોજ રંગ ત્યાં બેસે, જેને જેવી સંગત તેવુંજ હેત ત્યાં વધે, જેને જેવી સંગત તેવાંજ કામ તે કરશે, અને જેને જેવી સંગત તેવેજ ઠેકાણે જઇને તે ઉભો રહેશે; સારી સંગત હશે તો તે સારો બનશે; ને નઠારી સંગત હશે તો નઠારો બનશે; પણ સારો મેહેતાજી શીખવનાર હોય તો તેની સંગતથી **નશીબવાળો** હોય તો તે વિદ્યા ભણે (ભણીને નશીબવાળો થાય.)

પાઠ ૮૨ મો.

જલેબી (ના) એક જાતનું ખાંડનો રસ પાયલું પકવાન.
બાકરા=જાડા રોટલા.
પોર (અ) ગયે વર્ષે.
ભાણે (ના) જમવાના આસન ઉપર.
પકવાન (ના) લાડુ જલેબી દહીં તરા વગેરે મીઠાઈ.
પતાસાં (ના) બતાસાં.
હારડાં=ખાંડના ચકતા.
નાત=જમણવાર, જાત.
રમકડાં=ખાંડના રસની

ખાવાની ચીજો.
ઘેબર (ના) એક જાતનું ખાંડનો રસ પાયલું પકવાન.

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતર (ના) મોટું બાકું.
ખોતરવું (ક્રિ) ખોદવું.
વણજારૂ (વિ) શીકારૂ, વણજારમાંનો.
નજર (ના) નીઘા, ધ્યાન.
દાટવું (ક્રિ) ડફણાવવું.
ધન (ના) પૈસા, દોલત.
ધણી (ના) શેઠ, માલિક.
સમજે (ક્રિ) ચેતે.
તાણતો (ક્રિ) ખેંચતો.
ગયેલું (કૃ) ખોવાયલું.

પાઠ ૮૪ મો.

વઢવાડ (ના) લડાઈ.
મેળાપ (ના) મુલાકત.
ચડભડી (કૃ) લઢી, વઢી.
જમણ (ના) જંબાનું.
અથાણું (ના) આથણ.
શેખી (ના) પતરાજી.
ખરીદવું=વેચાતું લેવું.
જાણીઓ=બાઇઓ.
રડ્યું ખડ્યું=કોઇ કોઇ.
સામટો (વિ) એકઠો.
હાંલ્લું=કાદવનું મટકું
ભેગું (વિ) એકઠું, સાથે.
મોઘું=ઘણી કીમતનું.
સાહુકાર = પૈસાવાળો, આબરૂદાર ગ્રહસ્થ.
લેખું (ના) ગણતી.
ઘાંટો (ના) સોર, પોકાર.
લેખવે=ગણે, પતકરે.
શેનું (સ) કઈ ચીજનું?

પાઠ ૮૫ મો.

સમડી (ના) કાગડા કરતાં મોટું જબરી પાંખવાળું પક્ષી.
વાઘરી (ના) પારધી.
જાળ (ના) ફાંદો.
કરગરવું (ક્રિ) કાલાવાલા કરવા.
મરડવું (ક્રિ) આમળવું.
અમથો (વિ) ખાલી.
બગાડ્યું=નુકશાન કીધું.
લુચ્ચી (વિ) ઢોંગી, ખંધી.
ડોક (ના) ગરદન, ગળું.
વિચારવું=તોલ કરવો.

પાઠ ૮૬ મો.

બીડમાં (ના) ખેતરમાં.
મમત (ના) બોસ, જીદ.
ફુલાવવું (કૃ) મોટું કરવું.
ગજુ (ના) શક્તિ.
તાલેવાર (વિ) પૈસાદાર.
બરોબર (વિ) સરખું.
ચર્ચ ખટણ (ના) પરચુરણ ખરચ.
ચંપાઇને (કૃ) દબાઇને.
બરોબર (ના) સરખી, હરીફી.

પાઠ ૮૭ મો.

આડોશી પાડોશી (ના) પાસેના ઘરમાં રેહેનારા, જોડેના ઘરના.
જાગવું=જાગૃતરેહેવું.
ગુણપાડ (ના) ઉપકાર.
પકડ્યો (ક્રિ) ઝાલ્યો.
ચોકી (ના) પેહેરો.
જાળવ્યું (ક્રિ) સાચવી રાખ્યું, તપાસીરાખ્યું.
ચાકરો (ના) નોકરો.

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોઈ (ના) મીઠાઈ ભજીયાં વગેરે વેચનારો.
ખડકી મૂકવું (ક્રિ) ગોઠવી રાખવું.
શાકરીઆ (વિ)) ખાંડનો રશ પાયલી મીઠી ચીજ.
ચકરડી (ના) વાએફરતુ. કાગળનું રમકડું.
મીઠાઇ (ના) બરફી પેંડા વગેરે મીઠી ચીજો.

કથરોટ (ના) કોરણુ-
વાળું છાછરૂં વાસણ.
પાલખી=ખુલ્લો મેનો.
ચોસલાં=ચોડા કડકા.
રમકડાં=રમવાની ચીજો.
ઠઠ (ના) મેદની, ભીડ.
વોહોરો (ના) હોરો.
સામાન (ના) ચીજો.

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ (વિ) પાંચ
જાતની,પાંચવાનાની

કોદરા
તુવેર
નાગલી
મકાઇ
લાંગ
બંટી
મસુર
રાજગરો
બાવટો
મઠ

(ઉપરનાં બધાં) જૂદી જૂદી જાતનાં અના-જનાં નામ

અપવાસ (ના) ભૂખ્યા
રેહેવું તે, લાંઘણ.
ફરાળ (ના) ફળનો આ-
હાર કરવો તે, વ્રત-
માં ખાવાની ચીજો.
જાર (ના) જુવાર.
ડાંગર (ના) ભાત.

પાઠ ૯૦ મો.

ઘાંચી (ના) તેલી, તેલ
દીવેલ વેચનારો.
કણઝીઉં (ના) કણ-
ઝીનું તેલ.
ઘાણી (ના) તેલ દીવે-
લી વગેરે પીલવાનો
લાકડાનો સચો.
સરશીઉં (ના) સરસવ-
નું તેલ.
ફોલ્લા (ના) ગુમડાં.
પીલવું=દાબવું, કચડવું.
સઘળાં (વિ) બધાં.
સરસવ=સરસીઉં કાઢ-
વાના રાઇ જેવા
દાણા.
ડોળીઉ=ડોળીનું તેલ.
એરંડી (ના) દીવેલી.
ખોળ (ના) પીલતાં
કુચો રહેછે તે.
ડોળી=મહુડાંના બી.
સ્વાદ (ના) સારૂં.
કણઝી (ના) એક જાત-
ના અળસીને મળ-
તા ઝીણા દાણા.

પાઠ ૯૧ મો.

હકીકત (ના) વાત,
વિસ્તાર, હેવાલ.

કાચું કોરૂં (વિ) તળેલું.
ખંખેરી (ક્રૃ) ઝાપટી.
સંજોરી (ના) ઘુઘરા,
ધારી જેવું ખાંડવાળું.
ખાવાનું.
ખરખરીને (ક્રિ) ઘણોજ.
દારૂખાનું (ના) આતસ-
બાજી.
શીરો=એક જાતનું લ-
ચકા જેવું ખાવાનું.
ગેરૂ (ના) એક જાતની
લાલ માટી.
ફૂલકરણી (ના) ફૂલકર.
જાળાં (ના) કરોળી-
આના પડ.
ટેટા (ના) ફટાકા.
બચકો (ના) ગાંસડો.
ફટાકા (ના) ટેટા.
ઉધઈઘુધઈ = ધોળી
કીડી.
મઠીઆં (ના) મુઠીઆં.
પેટારો=મોટી પેટી.
છછુંદરાં (ના) ફુલકરણી.
ફરતાંફરતાં = જુદાં
જુદાં.
ચોપડે (ક્રિ) લગાડે.
ભારે=ઉંચા, કીમતી.
છોડેછે (ક્રિ) ફોડેછે.

પરચાંમાં.

૫	×	૧॥	=	૭॥	૭૯	×	૩॥	=	૨૭૬॥
૧૫	×	૧॥	=	૨૨॥	૮૮	×	૩॥	=	૩૦૮
૩૫	×	૧॥	=	૫૨॥	૯૯	×	૩॥	=	૩૪૬॥
૪૮	×	૧॥	=	૭૨	૪૦૦	×	૩॥	=	૧૪૦૦
૫૫	×	૧॥	=	૮૨॥	૧૧	×	૧૯	=	૨૦૯
૬૯	×	૧॥	=	૧૦૩॥	૧૩	×	૧૮	=	૨૩૪
૭૭	×	૧॥	=	૧૧૫॥	૧૨	×	૧૮	=	૨૧૬
૮૯	×	૧॥	=	૧૩૩॥	૧૫	×	૧૮	=	૨૭૦
૯૭	×	૧॥	=	૧૪૫॥	૧૬	×	૧૭	=	૨૭૨
૧૦૦	×	૧॥	=	૧૫૦	૧૭	×	૧૮	=	૩૦૬
૯	×	૨॥	=	૨૨॥	૧૮	×	૧૮	=	૩૨૪
૧૯	×	૨॥	=	૪૭॥	૨૦	×	૧૫	=	૩૦૦
૨૯	×	૨॥	=	૭૨॥	૧૯	×	૧૯	=	૩૬૧
૪૫	×	૨॥	=	૧૧૨॥	૨૮	×	૨૮	=	૭૮૪
૫૯	×	૨॥	=	૧૪૭॥	૩૯	×	૩૯	=	૧૫૨૧
૬૭	×	૨॥	=	૧૬૭॥	૪૮	×	૪૮	=	૨૩૦૪
૭૩	×	૨॥	=	૧૮૨॥	૫૮	×	૫૮	=	૩૩૬૪
૮૭	×	૨॥	=	૨૧૭॥	૬૭	×	૬૭	=	૪૪૮૯
૯૫	×	૨॥	=	૨૩૭॥	૭૪	×	૭૪	=	૫૪૭૬
૧૦૦	×	૨॥	=	૨૫૦	૯૮	×	૯૮	=	૯૬૦૪
૫	×	૩॥	=	૧૭॥	૧૯	×	।	=	૪॥।
૧૭	×	૩॥	=	૫૯॥	૪૮	×	।	=	૧૨
૩૮	×	૩॥	=	૧૩૩	૫૯	×	।	=	૧૪॥।
૪૯	×	૩॥	=	૧૭૧॥	૯૯	×	।	=	૨૪॥।
૬૮	×	૩॥	=	૨૩૮	૧૦૦	×	।	=	૨૫

મુંબઈ: છગનભાઈ જગજીવનદાસ, બુકસેલર, કંસારીઓના દેવળ
પાછળ, માધવજી ભેરાજ માર્ગ.
,, એન. ડી. મેહેતાની કું., કાળબાદેવી રસ્તા.
સુરત:—નગીનદાસ ફકીરભાઈ, નગરાનપુરા.